

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Cet ouvrage est cité 45e dans le Dictionnaire Bibliographique de Fournier 2. 1855.
et 70e dans celui de Brunet 1810.

ΟΙ ΤΗΣ ΗΡΩΙΚΗΣ

ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΠΑΛΑΙΟΙ

ΠΟΙΗΤΑΙ ΠΑΝΤΕΣ.

POETAE GRAECI VETE-

RES CARMINIS HEROICI

SCRIPTORES, QUI

EXTANT, OMNES.

To I

Homerus. 1. 2

Hesiodus. 1. 45

Orpheus. 4. 80

Callimachus. 5. 85

Aratus. 6. 17

Nicander. 6. 18

Theocritus. 6. 19

Moschus. 6. 65

Bion. 6. 12

Dionysius. 6. 54

Coluthus. 6. 82

Tryphiodorus. 6. 88

Musæus. 6. 18

Theognis. 7. 14

Phocylides. 1. 22

Pythagoræ aurea carmina

cum fragmentis aliorum. 1. 26

Apollonius Rhodius. 1. 11. 1. 2

Oppianus. 1. 27

Cointus Smyrnæus. 1. 28

Nonni Dionysiaca. 1. 29

APPOSITA EST E REGIONE

Latina interpretatio.

Notæ item & variaz lectiones margini adscriptæ.

Cura & recensione IAC. LECTII V.C.L.

Accessit & Index rerum & verborum locupletissimus.

AVRELIE ALLOBROGVN

Excudebat Petrus de la Rouiere.

ANNO MDLXXVI.

ILLVSTRISSIMO ET
POTENTISSIMO PRINCIPI AC
D. DOMINO MAVRITIO LANDGRAVIO
HASSIÆ, COMITI IN KATZENELNBOGEN,
Dierz, Zigenhaim, Nidda, &c. Domino suo Clementissimo.

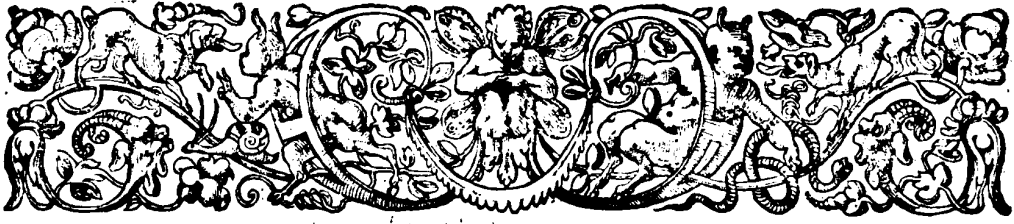
PROCVL, ô Princeps, procul aduolant, & ex omnibus Græciæ oris, ad C^{nm} T. hospites boni, bene collecti, fama iidem & eruditione præstantes: breuiter, quales rogatorum doctissimus M. Varro optauit sibi conuiuas, nisi quod isti numero plures, bisque & amplius supra Musarum. Neque tamen fumum iccirco strepitumve maiorem in splendidissima semper arce tua excitari necessum est, & qui oculos autêve Vigilum terrere possit. Quippe hi cogniti Cⁿⁱ T. pridem omnes, vsu, colloquiis, & consuetudine suauissima comperti. Illum denique modium salis, quem antiquitas artioribus amicitiiis contrahendis desiderauit, tuo in comitatu consumsere. Scio, notorem à nemine ex his postulabis. Lecta item Cⁿⁱ T. relecta multoties opera eorum: dialecti, idiomata, moduli, vestes, ornamenta, ingenia *etiam* sagaciter explorata singulorum. Venerantur ipsi sanctè Principem tantum: præsidium suum, decus, delitium, *etiam* appellitantes. Hos Homerus ille *miro*, ille *buon*, ille virtutis omnis parens Iustiniano Imperatori dictus olim, ille Cⁿⁱ T. quàm Alexandro verè Magno tam assiduus, in sacrum ædium ruarum tanquam mystagogus inducit: & amiserit oculos licet, tamen, *Nota magis nulli domus est sua*, quàm Landgrauianum ei palatium est. Imaginem omnem mitto, Princeps Illustrissime: Dico apertè & sine pompa. Poetas hosce principes velut in vnum corpus coniungere visum mihi, dum ex more veterù Iureconsultorù, ac nonnullorum etià nostri æui, siquid à publicis muneribus otij suppetit, in Musarum hosce hortos salua legù maiestate diuerto: eò libentiùs quòd earum conditores ex poetarù imprimisque Homeri illius autoritate respòsa sua depromere aut cõfirmare

sæpe dignati. Erricus Stephanus, clarissimæ memoriæ vir, & de his literis optimè meritis, istiusmodi syntagmatis concinnandi ante annos quadraginta ex parte præiit suo exemplo. Tamen poëtæ quatuor à me adiuncti: adiunctæ item omnibus notæ, aliæque, quæ ex ipsa editionum comparatione καὶ αὐτῶν deprehendere pronum cuique. His τὰ ἔργα non inferere ἀντιθέσθαι existimaui, veluti Nonni, Nazianzeni, & aliorum è veteribus, qui carminis eadem normâ res diuinas prosecuti. Erit forte an ut hæc talia aliquando labor curet, siue noster, siue alienus Minutos etiam plerosque scriptores Epigrammatum præterimus, quia minuti, nec choro isto poëtarum augustiore satis digni: tum quia extant singulari libro comprehensi Ἀνθολογίας. Eccui hæc autem conuenientius quàm Cⁿⁱ T. ausim inscribere, Princeps Magne? qui cum eximiis publica confessione virtutibus, & meliorem omnem literaturam, & quod prius dixi, propriam Græcorum vatum cognitionem coniunxisti: sicque absurdam & deformem, nec non rebus humanis exitiosam eorum opinionem exempli tui prærogatiua profligasti, qui dehonestari talibus studiis sublimitatem putant Dynastarum, quia & ipsorum Nobilium ferè natales. Bene porro quod vestigia isthæc sequi ambit etiam T. C^{nis} aula omnis, & pars melior gentium tuarum. Cuius rei cunctorum fama celebratissimæ, insigne quoque τιμήεις, tum in aliis Hassa è gente, tum præcipuè in nobilissimo & sapientissimo viro D. Georgio Schvverzio ciuitas nostra cernit coram. Vsq; eadeò cum pietatis virtutumque omnium studiis maritare suo à Principe didicerunt hæc Literarum & Doctrinæ. Iam verò de C^{nis} T. in Remp. nostrâ pio affectu & beneficiis, quæ mediocrem insuper huic consilio meo fiduciam & apiscendæ gratiæ tuæ spem fecere, tum per eloquii tenuitatem dicere abstinco, tum quia ubi demerendi copiam omnē ipsa meritorum magnitudo præcidit, magis veneratione tecta opus: quæ etiam apud præpotentes acceptior esse amat, præsertim cum & ipse cordis situs, ut ille ait, in aperto sit. Superest tantum, uti, quod iam vnicè opto, Princeps Illustrissime, faueat largiter supplicationibus nostris clemētia illa Cælestis, quæque vota pro incolumitate & gloria tua sanctè & religiosè nuncupare non desinimus nos aliique per Europam, ea magis ac magis rata faxit. Vale Princeps optime, & cognomine summis olim Regibus optatissimo, nobis quidem *Evergetes* verè dicende. Ex Musæo. V. Kal. April. ciō rō cyi.

Illustriss. Cⁿⁱ T.

Addictissimus

IACOBVS LEGTIVS.

POETARVM GRAECORVM

LECTORI, S.

Vi Poetas, praesertim Graecos, ita euoluunt, ut nihil hinc nisi voluptatem venentur, & sententias quasdam, ceu flosculos, inde colligant, perinde facere mihi videntur ac si quis fertilissimum agrum tantum animi causa colat, ut floribus in eo natis aliquando se coronet, fructuum, quos inde vberimos percipere poterat, curam plane neglecta, hunc nemo, opinor, prudentem, & economum recte dixerit. Et si enim voluptatem ex Homeri & aliorum lectione variam capere licet, quod natura ferè ita comparatum est, ut cum maxima utili-

tate summa veraque voluptas coniuncta sit, haud tamen ea praecipua debet esse cogitatio: sed alia maior & potior occurrit, nempe ut quemadmodum in sua re familiari prudentes homines solent, ita initio statim nobiscum rationem ineamus, & quod opere pretium facturi simus, his vel illis scriptoribus euoluendis. Quod idem si in Homero & heroici carminis scriptoribus Graecis attentè perlegendis facimus, tum nobis statim innumerus commodorum numerus occurret, & velut *in adon sapientia*, quae affatim & pleno, quod aiunt, sinu ex his scriptis petere possimus. Quae si quis oratione comprehendere, aut singula enumerare conetur,

— Libyci velit aquoris idem

Dicere quam multa Zephyro turbentur arena,

Aut ubi nauigiis violentior incidit Eurys,

Nosse quot longè veniant ad littora fluctus.

Pauca quaedam de ingenti aëruo seligere, & quae in hoc poetarum nobili thesauro latent strictim breuiterque recensere nec erit inutile, neque absurdum. Ut nihil nunc dicam de ea doctrina quae rerum naturam continet, quae caelestium orbium syderumque vices, ortus & occasus tradit, quae humani corporis harmoniam, membrorum *symplicia*, variasque affectiones demonstrat, nec de recondita doctrina in poetis nostris inclusa disseram, ad notiora propero. Quod dabitur praecipuum ad mores bene instituendos, à sapientibus Ethnicis vnquam traditum, cuius non sit in hoc opere, aliquod illustre exemplum? quod in vita officium, aut quod omnino negotium, cuius non in eodem expressa sit effigies? Hic patent de omnibus rebus & negotiis cogitationes, quae quidem ab humana mente concipi possunt, humanissimae, dulcissimae, sapientissimae. Virtutum commendatio, vitiorum detestatio multiplex in Hesiodo, Homero & aliis elucet. Communibus & utilissimis regulis ac praecipis morum, vitaeque & civilium officiorum, quorum in omnibus vitae actionibus vsus latissime patet, abundant: multa docent, multa sapienter monent, tenerae ætati honestissimas & suauissimas notitias modestae, veracundiae, ac reliquarum virtutum instillant, suauitatis ac morum ingenuorum prudentes magistri, qui in iuuenibus quendam quasi experientiam rerum praestant ac efficiunt:

Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,

Plenius & melius Chrysippa & Crantore dicunt.

Alias philosophiae partes, eloquii facundiam, vim, efficaciam, ornamenta eximia, non attingo. Sed obiectiones quasdam aduersus poetas Graecos sparsas diluere praestat. Quod deos somniant ac de religione ridicula, absurda, impia prodiderint, exprobratur. Ethnici sanè de summa pietatis malè statuerunt, nec caeci de coloribus potuerunt iudicare. Quae suo seculo, solo, caelo cognita, culta sunt, & religionis corruptae formam quam acceperant, aliis tradiderunt. Fontes veritatis sacrae, summo Dei beneficio, hodie aperti sunt, ad quos tutò confugere licet, ut ex iis aquae salutes hauriantur. Sed remotis fabularum inuolucris, in Poetis multa leguntur, quae aperte docent quod sit Deus, quod res humanas curet, qui sit *φύλαξ* & *εὐνοος*, bonos protegat, benedictionibus eos cumulet, ma-

lōq; miris rationibus reprimat & opprimat. Fabulas equidem paulò auidius & frequen-
tius persequuntur: sed in quibus ad mores hominum rerūq; naturam alludūt, poeticis
fascis grāia praecepta constringentes, vt mos ruli illorū temporum. Quod in descri-
bendis & mouendis affectibus nimij nonnullis videntur, immeritò fit. Nam tales rerū
atq; hominum imagines propoluerant, quales essent in rerum natura populorūque
& principum conuersatione. Commentis de Ioue, Iunone, maioribus minoribūque diis
(sū) quorum nōnne Phisices & Esitices arcana non pauca occultantur) à iudiciū con-
spectu remotis, prodigiosas & à communi sensu abhorrentes sententias non finxerunt,
sed ea suis expresse- runt versibus, quae quam maximè inter homines vsitata sensūque
communi consentanea essent. Affectus omneis descriptionibus luculentis expresse-
runt, talēque heroas quales ea tulit ætas descripserunt, qui & humanis casibus obno-
xij essent, iisdēque mouerentur. Nobis consiliorum, affectuum, actionum, negotiorum,
hominum, regionum, locorum vītas imagines proposuerunt vt plurimū, nec illa
paradoxa persecuti sunt, quibus ex philosophis nonnulli impendiō delectantur. In fero-
rum & camporum Elysiorum poeticæ descriptiones animorum immortalitatem, diui-
nam iusticiam, lineis quibusdam obscurioribus, in summa totius Græciæ caligine circa
res diuinas & æternas, obumbrant. Nec propterea poetæ ex omni republica eliminandi
fuerunt sed figuratè dicta à propriis distinguenda, vt viles vitæ humanæ praeceptores
aliquando exaudirentur. Quanti fecerint veteres Poetarum Græcorum ingenium Plu-
tarchus refert variis locis, nec exempla proferre vel apophthegmata describere fert ani-
mus: quod Alexander de Homeri Iliade, nos Græcorum poetarum opus precioſo quo-
dam musæorum nostrorum in serinio recondemus, vt nonnunquam vtili dulci lectione
animum pascamus. Studia verò ista quod multi fugiant, aut persequantur veluti canes
Nilum, minimè miramur. Et in aperto campo ranam ciconia, canis leporem, homo ali-
quid præstantius venatur: ita varius est qui de poetarum lectione decerpitur fructus, pro
lectorum modulo & captu. Euidens & certum publicæ calamitatis argumentum, quod
antiquitatis arcana poetica tā multis ridicula & inutilia apparent. Nos verò illiberabili-
bus istorum cogitationibus, sordidissimisque sermonibus minimè moueamur. Non di-
gni sunt, qui his initientur Musarum sacris, quicunque turpis quæstus gratiā hæc longè
præstantiora bona superciliosè contemnunt. Quæstui non seruiunt Homerus, Hesiodus,
& alij. Sed eò meliores: dedignatur enim musæ seueriores proſtare, & in quæstu pro im-
pudicis sedere. Meminerint verò isti, qui ad priuatum commodum omnia referunt, qui
diuitiarum euanescentium tumida timidæque possessione fortunæ felicitatem metiun-
tur, amplecti se fragilia & inconstantissima bona, ipsis etiam possessoribus sæpe exitialia,
vniūque horulz momento vniuersum illud aureum somnium seque adeo ipsos fundi-
tus euer- ti posse. Quod si, propter inopiam & contemptum, poetica studia (non ad versus
conscribendos, sed potius ad mores informandos, pace bellōque claros homines effi-
ciendos, instituta) excluduntur, humanitas, virtus, honestas, musarum alumna, quarum
parens Homerus, alij nutritij dicendi sunt, eadem opera excludantur. Sed ne diutius re-
detineamus, Lector, poetis nostris hoc inscribimus *ἄνθαγμα;*

*Non est magna domus. quid tunc? sub paupere tecto
Sæpe etiam virtus ingeniosa latet.*

Vale.

EORVM QVI POETAS GRAECOS HOC VO- LVMINE COLLECTOS LATINE INTERPRE- TATI SVNT, NOMINA.

Homerum *obertus Giphanius* I. C. interpretatus est.
 Hesiodi Opera & Dies *Io. Spondanum*, reliqua *Anonymum*.
 Orphei Argonautica *Anonymum*, reliqua *Renatus Perdris-*
ius.
 Callimachi hymnos & epigrammata *Nicodemus Frischlinus*.
 Aratum & Dionysium *Iacobus Cyprianus*.
 Nicandri Theriaca *Iacobus Gortan*, Alexipharmaca *Iohannes*
Gortan.
 Theocritum, Moschum, Bionem, *Anonymum*.

Coluthum *Stephanus Phebus*.
 Tryphiodorum *Michael Neander*.
 Simmæ Rhodij Oui, alas, securim, *Cl. Auberius Thunoricus*
 Musæum, Theognidem, Phocylidem, Pythagoræ aurea cat-
 mina, & alia fragmenta, *Anonymi*.
 Apollonium Rhodium *Iohannes Hartungus*.
 Oppianum *Conradus Rusterhusius*.
 Coitum Smyrnaeum *Laurentius Rhodomanus*.
 Nonni Dionysiaca *Edhardus Laderus*.

EX ORATIONE S. BASILII

QUOMODO IUVENES E GRÆCO-

rum scriptis vtilitatem percipiant.

Ἡ θανμάζεσθε ἢ εἰ καὶ καθ' ἑκά-
στην ἡμέραν εἰς διδασκαλίας
φοιτᾶτε, καὶ τοῖς ἐλλογίμοις ἡρώ
παλαιῶν ἀνδρῶν δι' ὧν κατα-
λγοῦσιν λόγων συλλογισμοῖς
ὑμῶν, αὐτὸς τὸ παρ' ἐμαυτοῦ λυ-
σιτελεῖσθον ἐξ ὁρμηκῶν φημί.

Τὴν μὲν ἐν αὐτῷ καὶ ξυμβουλεύσαν ἡκω, τὸ μὴ εἶναι εἰς
ἀπαξ τοῖς ἀνδράσι τοῦτο, ὡς περὶ παλαιοῖς, τὰ πηδάλια
τῆς διαφύλαξης ὑμῶν ἀφαιρῶντας, ἡ περ ἀπ' ἀγνοίας, ταύτη
συνέπειας· ἀλλ' ὅσον ἐστὶν χρησίμους αὐτῶν διὰ τοῦτο, εἰδὼς
εἶδεναι τὴν καὶ παρελθεῖν. ἵνα ἐν ἐστὶ ταῦτα ὅπως
διὰ τοῦτο, τὸ δὴ καὶ διδάσκω, ἐν δὲ ἐλόν. ἡμεῖς, ὡ
παῖδες, εἰδὲν ὅτι χρῆμα πάντα πασι τὸ ἀνθρώπινον βίον
ἔστιν ὑπολαμβανόμενον· ἔτ' ὅρα δὲ πινόμενον ὅλως,
οὐτ' ὁνομάζομεν, ὃ τὴν συντέλειαν ἡμῶν ἀχέει τοῦτου
παίχους. ἔκωκυρ πορρωτέρων ἀφαιρῶντας, ἐκίσχον σά-
μπος, καὶ ἄλλος, καὶ μέγαθος, οὐ τὰς ἀφ' ὧν πάντων ἀ-
νθρώπων τιμῆς, καὶ βασιλείαν αὐτῶν, ἐκ ὅτι αὐτοῖς εἰποι
ἡρώ ἀνθρώπων, μέγα, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τῆς ἀξίας κενο-
μεν, ἢ τοῖς ἐχόντας ὑποβλέπομεν· ἀλλ' ὅτι μακρό-
τερον πορρωτέρων τῆς ἐλπίδος, καὶ πορρωτέρων βίου πα-
ρασκήδω ἀπαντα πορρωτέρων. ἃ μὲν οὐκ αὐτὸ συντε-
λεῖ πορρωτέρων ἡμῶν, ἀγαπᾶται τε καὶ διώκεται πα-
ρὰ τοῖς χρίσιν φαμεν, τὰ δὲ οὐκ ἐξ ἀνέμωρα πορρωτέρων ἐκεί-
νων, ὡς οὐδὲν ὁ ἀξία παρῶν. Et mox, εἰς δὴ τὸν
ἄνθρωπον μὲν ἰεροῖς λόγοις, δι' ὑπορρήτων ἡμῶς ἐκπα-
ιδυνόντες. ἔως γὰρ μὲν ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἐπακούειν τῆ
βλάβους τῆς διαφύλαξης αὐτῶν οὐκ οἶδον, ἐν ἐτέροις δὲ πάν-
τῃ διακρίσει, ὡς περ ἐν σκῆμασι ποσι καὶ κατόπτερις, τὰ δὲ
ψυχῆς ὁμοματὶ τῶν πορρωτέρων ἀνέμωρα, τοῖς ἐν τοῖς
τακτικοῖς τὰς μελέτας ποιουμένοις μιμούμενοι· οἷον
ἐκ τοῦτο, καὶ ὁρμήσει τὸ ἐμπειρίαν καὶ σπουδῆς
ὅτι τῶν ἀγώνων, ἔκ τ' ἐκ παιδῶν ὑπολαύουσιν κέρδους.
καὶ ἡμῶν δὴ οὐκ ἀγῶνα πορρωτέρων πάντων ἀγώνων μά-
χης νομίζοντες, καὶ οὐκ ἀγῶνα πορρωτέρων ἡμῶν καὶ πο-
πτικῶν εἰς δύναμιν. ὅτι τῶν τοῦτου ἀφαιρῶντας καὶ
πορρωτέρων καὶ λογοποιῶν καὶ ῥήτορας, καὶ πᾶσαν ἀνθρώπων
ὁμιλίαν, ὅτι αὐτὸ μέγα πορρωτέρων τῆς ψυχῆς ἐπιμέ-
λειαν ὠφέλειά τις ἴσθαι. ὡς περ οὐκ οἱ δόλοιοι
ἀφαιρῶντας πορρωτέρων στερεοποιῶν πορρωτέρων πᾶσι
αὐτὸ τὸ διέξομενον τὸ βαρύνον, οὐτὰς τὸ ἀπὸς ἐπάρουσαν,
αὐτὸ ἀλουρῶν, αὐτὸ τὸ ἐπὶ τὸν αὐτὸν δὴ καὶ ἡμῶν
ἔστιν, εἰ μέλλοι ἀνέκλυτος ἡμῶν ἢ τῆς καλῶς ἀφαι-
ρῶντας δόξα, τοῖς ἐξ ὧν δὴ τοῦτο πορρωτέρων ἐπιδείκνυται, τη-
νικαῦτα ἡρώ ἱερῶν καὶ ὑπορρήτων ἐπακούουσιν πα-
ρὰ τοῖς καὶ οἷον ἐν ὑδατι τὸ ἥλιον ὅραν ἐπιδείκνυται,
ἐπὶ αὐτῷ πορρωτέρων μὲν τὰ φωτὶ τὰς ὀφθαλμοῖς εἰ μὲν

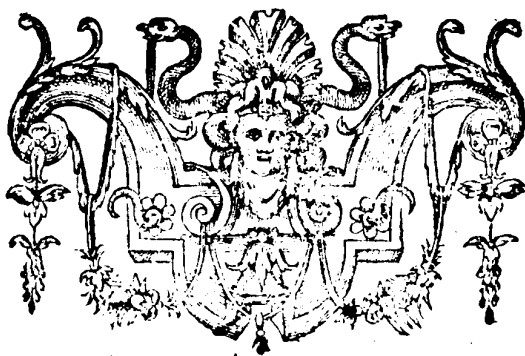

E miremini verò, si vobis qui
ad magistros quotidie itatis,
& cum doctissimis quibusque
antiquorum viris, in iis quos
reliquerunt libris, conuersa-
mini, ego quoque me aliquid
ex me ipso conducibilis in-
uenisse aio. Hoc equidē ipsum
& consulturus venio; Non oportere scilicet omni-
no ac semel viris istis, ceu nauigij, gubernaculis
mentis [animique] velti traditis, quācumque ducant,
eā consequi: sed iis [dumtaxat] quæ vtilia in
eis sunt, desumptis, nosse quānam in eis etiam ne-
gligenda sint. Quānam igitur hæc sint, & quomo-
do diiudicanda, id quoque docebo, exinde capto
initio. Nos, ὁ pueri, nihil omnino hanc vitam hu-
manam esse exultimamus: nec bonum quid in vni-
uersum iudicamus aut nominamus, cuius confum-
matio nobis ad hanc [dumtaxat vitam] pertingit.
Quapropter non maiorum illustrem splendorem,
non vires corporis, non formæ pulchritudinem, non
staturæ magnitudinem, non eos qui ab omni ho-
minum genere habentur honores, nō regnum ipsum,
non denique quidquid aliquis rerum humanarum
protulerit, magnum, ac ne optatu quidem dignum
iudicamus, aut qui iis potiti sunt, suspicimus: sed
lōgius spe nostra progredimur, & ad alius vitæ com-
parationem omnes actiones nostras referimus. Quæ-
cumque igitur ad eam nobis conferunt, diligenda
totisque viribus consecranda esse dicimus: quæ ve-
rò ad eam non ferunt, tamquam nullius pretij despi-
canda. Et mox; Ad hanc ergo ducunt sacræ literæ, se-
cretis nos præceptis erudientes. Verumtamen quam-
diu per ætatem profundam earum mentē auditu asse-
qui non licet, in aliis non toto ab illis cælo distanti-
bus, velut in vmbis quibusdam & speculis, animi o-
culos interea quodā quasi præludio exercitamus; eos
qui in theatricis studiū ponunt, imitantes; qui quum
modulata manuum gesticulatione ac saltatione peri-
tiam sibi pepererūt in istis certaminibus, lucro ex eo
ludicro proueniente fruuntur. Et nobis igitur certa-
men certaminum omnium maximum propositū esse
putandum est: pro quo facienda nobis omnia, & pro
viribus elaborandum est. Ad quod vt nos compare-
mus, & poetæ, & historici, & oratores, & omnes om-
nino homines, frequentandi sunt, vnde cumque ali-
quid vtilitatis ad animum accurandum prouentu-
rus est. Quemadmodum igitur infectores prius qua-
si curationibus quibusdam præparant quodcumque
sit quod tincturam admittendum est, atque ita deinde
floreem inducunt, siue purpureus sit, siue alius: eo-
dem sanè modo & nos, si modo ineluibilem apud
nos pulchri existimationem permanere velimus,
profanis istis prius initiari, tunc ad sacrarum se-
cretarumque institutionum auditionem accedemus:
& velut in aqua solem intueri consuefacti, ita de-
mum ipsi [eius] lucī oculos adinovebimus. Si ergo

litteris istis [sacris scilicet ac profanis] aliqua est inter se affinitas, operæ precium in earum cognitione fecerimus: sin minus, saltem ex mutua earum inter se contentione diuersitatem perspexisse, non parum ad melioris confirmationem [proderit.] *Et paulo post;* Dicitur ergo & Moyſes ille præcellens, cuius maximum ob sapientiam apud omnes homines nomen est, posteaquam in Aegyptiorum disciplinis animum excercitarat, ita deinde ad contemplationem ΕΙΥΣ QΥΙ ΕΣΤ accessisse. Assimilique huic modo ferunt etiam inferioribus temporibus sapientem illum Danieleſm Babylone, cum Chaldaeorū sapientiam didicisset, tunc demum diuinas attigiſſe disciplinas. Porro non inutilem animis rem eſſe profanas iſtas disciplinas, ſatis dictum eſt: conſequens ergo fuerit vt quo modo participandum illis ſit, deinceps diſſeramus. Primum igitur, poetarum ſcriptis, (vt ab iis exordiar) quoniā in omne genus varij ſunt, non omnibus æquē adtendenda mens eſt: ſed, ſi quidem bonorum virorum facta vel dicta vobis perſciant, amplexandum id atque æmulandum, & maxime adnitendum vt tales ſitis: ſi verò ad improbos homines imitatione ſua deueniant, ea parte ſigendi ſunt, obſtruendæque aures, non minus quàm Vlyſſem illi Sirenū cantus declinaſſe perhibent. Nam familiaris cum ſutilibus ſermonibus conſuetudo, ad res[eiufmodi] via quædā eſt. Quapropter omni cautione cuſtodien- dus nobis animus, ne per ſuaues verborum illecebras imprudentes peiorum aliquid aſſumamus: vt ij qui noxia pharmaca melle occultata admittunt. Non laudabimus ergo poetas ſi conuiciantes illudentēſve imitentur, non ſi amantes aut temulentos effingant, non denique ſi menſa reſerta cantionibꝫſque diſſolutis beatitudinem definiant. Omnium verò minimè aures eis præbebimus ſi de diis verba faciant, maxime ſi de iis ita narrent quaſi multi ſint, ac ne ij quidem inter ſe concordēs. Frater enim à fratre apud eos diſſidet, & parens à liberis: atque his rurfum aduerſus parentes inſeſtiſſimum, ac ne denunciatum quidem bellum eſt. Deorum verò adulteria, & amores, coitusque in propatulo, atque in primis ipſius ſummi omnium capitis Iouis, vt ipſi quidem aiunt, quos vel in ſermone de pecudibus narrare aliquis erubeſcat, ſcenicis relinquamus.

ἢν ὅστις οἰκειότης πρὸς ἀλλήλους τοῖς λόγοις, πρὸς ἄνδρα αὐτῶν ἢ γυναικὶς γήγνητο· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τό γε ὡς ἀλλήλα δέντας καταμαθεῖν τὸ δέχσθαι, οὐ μὲν εἰς βεβαίωσιν τῆ βελτίονος. Et paulo post, λέγεται τοίνυν καὶ Μωϋσῆς ἐκείνος ὁ παννύχιος, οὗ μέγιστον ὅτι ἐπὶ σοφίᾳ ὡς πᾶσι ἀνθρώποις ὀνομαστός, τοῖς Αἰγυπτίων μαθήμασιν ἐγλυμνασάμενος τιλὼ δέχνοισα, οὕτω πρὸς ἑλθεῖν τῇ θεωρίᾳ τῶ ὄντος. ὡς ἀπλησίως ἢ τούτῳ καὶ τοῖς κατὰ χρόνους τὸν σοφὸν Δανιὴλ ἐπὶ Βαβυλῶνος φασὶ τιλὼ σοφίᾳ Χαλδαίων καταμαθεῖν, τότε τῶν θείων ἀφαιδῶν παρὰ δὲ μέγιστον· ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἀχρηστον ψυχῆς μαθήματα τὰ ἔξωθεν διὰ ταῦτα, ἱκανῶς εἰρήται. ὅπως γε μὴν αὐτῶν μετὰ τὸν ἡμῶν, ἐξῆς αὐτῶν εἴη λέγειν. φησὶ μὲν ἔν τοις ὡς πᾶσι ποιεῖν, ἢ ἐν τούτῳ ἀφαιδῶν, ἐπεὶ παντοδαποὶ τινὲς εἰσὶ, μὴ πᾶσι ἐρεῖς πρὸς ἑλθεῖν τὴν ἀλλ' ὅταν μὲν τὰ ἀγαθῶν ἀνδρῶν πρὸς ἑλθεῖς ἢ λόγους ἡμῶν διέξωσιν, ἀρχαῖαν τε ἑλθεῖν καὶ ὅτι μέγιστα πειράδι τοιούτοις εἴη ὅταν ἢ ἐπὶ μοχθηροῖς ἀνδράσι ἐλθῶσι τῇ μνήμῃ, ταῦτα δὲ φησὶν, ἐπὶ φρασσομένοισι ταῦτα, οὐχ ἢ τὸν ἢ τὸν Ὀδυσσεῖα φασὶν ἐκείνοι τὰ τῶν Σεπτελῶν μέλη. ἢ γὰρ πρὸς τοῖς φασὶν τῶν λόγων συνήθεια, ὁδὸς πρὸς ὅτιν ἐπὶ τὰ πρᾶγματα, διὸ δὴ πάσῃ φυλακῇ τὴν ψυχὴν τηρεῖν μὴ δέχεσθαι τῶν λόγων ἢ δονῶν ὡς ἀφαιδῶν ἀμφοῖν πρὸς τὸν χροῖον, ὡς αὐτοὶ τὰ δηλητήρια μὲν τῶν μέγιστος πρὸς ἐλθεῖν. ἢ τῶν ἐπαγεσόμενα τῶν πομπῶν ἢ τοῖς δευτέροις, ἢ σκώπτοντας, ἢ ἐκέρχοντας ἢ μεθύοντας μεμνημένοι, ἐχ' ὅταν ἐπαπείλῃ πληθύσει καὶ ὡς αὐτοῖς αἰετῶν τῶν δὲ ἀμφοῖν ὁρῶν. πάντων ἢ ἢ καὶ πρὸς τῶν δὲ ἀφαιδῶν πρὸς ἐλθεῖν, καὶ μέγα ὅταν ὡς πρὸς πολλῶν τῶν αὐτῶν διέξωσιν, καὶ τούτων ἢ ὁμοιοσύνην. ἀδελφὸς γὰρ δὴ παρ' ἐκείνοις δέχσασαί τῶν πρὸς ἀδελφόν, καὶ γονεὺς πρὸς πᾶσι καὶ τούτοις αὐτοῖς πρὸς τοῖς πικροῖς πόλεμος ὅτιν ἀνέμυκτος. μοιχείας ἢ τῶν καὶ ἐρωίας καὶ μίξεις αἰσχροδιδόν, καὶ ταῦτα γὰρ μέγιστα τῶν κορυφαίων πάντων καὶ ὑπ' αὐτοῦ Διὸς, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, αἱ καὶ πρὸς βροστικῶν πρὸς λέγων ἐνυβρίᾳ τε, τοῖς ἐπὶ σκηνῶν καὶ ἀλείφωμεν.

ΟΜΗΡΟΥ

SCIPIONIS CARTEROMACHI

PISTORIENSIS ORATIO DE

laudibus literarum Græcarum.

QVIA varia multipliciâque sunt, viri studiosissimi, quæ apud diuersos homines bona non estâque existimantur, pro cuiusque commodo aut naturæ conuenientia: illud profecto optimum videri debet quod consensu omnium, aut certè probatissimorum, vtilissimum humano generi natara edidit. Quod enim beneficia summa omnibus contulit, confertque quotidie, id non esse optimum, dici non potest, metitur enim bonitatem beneficentia. Disciplinis autem à diis immortalibus nihil vtilius datum esse homini, tam nemini dubium esse video quàm nihil animo ipso diuinius: cuius illæ sunt possessiones ac facultates. Neque verò obscura sunt aut ignota earum beneficia hominibus: quum & audiant ea quotidie, & videant, atque omnibus penè modis experiantur. Quod si disciplinæ vtilissimæ, quantæ id dignitatis esse censendum est cuius hæc potissimum beneficio manarint in lucem? certè maximæ, & cui nihil anteponi vel possit, vel debeat. Id autem esse Græcam præcipuè linguam, quum egregios in quouis disciplina viros, non credidisse modò sed & tradidisse, vel legerim vel audierim, ipse quoque facit me in eandem sententiam adduci patior. Cuius rei vos certè iudices in præsentia facio, qui quum eiusmodi ornamentis insigniti omnes atque honestati prodeatis, Græca quoque vel in vobis ipsis admiramini, vel in aliis studio prosequimini. Existimo autem quicquid laudis vniuersis simul conueniat disciplinis, id omne Græcæ linguæ meritis non iniuria adscribi oportere. quod quàm verum sit, mox audietis. Iam enim huc Græcæ linguæ laudes exploraturi accessimus, quantùmque ex ea manarit vtilitatis humano generi: quanquam ea Latinis præsertim hominibus contulerit semper, conferreque possit in dies magis uti volentibus.

Igitur Græca lingua (si Græcorum scriptorum sua prodentium fidem sequimur) vetustissima nobilissimâque est. Quippe quæ non aliunde traxerit initium, sed apud suos homines veluti naturali quodam ortu prodierit in lucem, atque maioribus assidue incrementis moluerit. Nam quum Athenienses, quorum purior atque elegantior sermo est, *αὐτόθι* (hoc est indigenas, ipsi quoque sibi terræ perpetuos incolas, propriosque cultores) dici conueniat inter scriptores, quis non videt linguam quoque ipsam nò minus *αὐτόθι* dic. debere? Sermo enim à natura homini datus, certam hominis ætatem necessariò consequitur: nuli quid impediât. non enim possunt non loqui ho-

mines, expeditis præsertim loquutionis vocalibus instrumentis, at quàm alia quæ so lingua vsus credamus eos qui non aliunde migrarint, nisi ea quæ ipsos semper comitata sit? Quapropter hoc plus cæteris nobilitatis Græca lingua sortita esse videtur, quòd aliæ, hominum inuenta proculdubio sunt: hæc, naturalis quodammodo existimari potest: quandoquidem in eam primi illi homines nulla arte nullâque industria, sed naturali quodam instinctu ducti fuerint. Cur enim ea potius verba in mentem venerint illis hominibus nullius adhuc rei gnaris, quàm alia? Quippe natura ipsa omnium rerum prouida, ea voluit lingua institueret illos homines quæ ad sui postea indagacionem atque expressionem plus aliquid cæteris collatura esset humano generi. Quod non fefellit, tanto enim Græca lingua cæteras omnes antecellere videtur in tradenda rerum cognitione, quanto homo aliquis omnium rerum peritissimus, atque ingenio perspicacissimo ac propè diuino, hominem alium mediocris literaturæ, tenuissimæque à natura ingenij antecedit. Non modò enim disciplinas omnes quotquot vnquam fuerunt, & melius & copiosius Græca ipsa & perulsiuit & tradidit, sed & si alio sermone hæc exprimere aut efferre nitare, plurimùm necessariæ lucis ac propè veritatis ipsius abstuleris. Ideoque velati manuum merito credi potest quicquid aliis literis scriptum legatur: si cum eo conferatur quod à Græcis proditum sit. Nec id hominum tantùm causa euenire dixeris, qui non eam vel curam, vel diligentiam adhibuerint in perquirendis rebus aut tradendis, quam Græci homines. Nam id quoque verè dicitur: (quid enim intentatum illis? ut Plinius inquit) sed ipse quoque cæterorum sermo non eam paritur expressionem quam Græcus. atque aded ut plus naturam efficere quàm verbis monstrari possit, in aliis quidem loquutionibus non procul absit à vero: in Græca autem tantum absit ut verè dicatur, ut melius etiam aliquanto atque significantius nonnulla ante oculos ponat, quàm natura ipsa molitur. Id autem Latini interim sermonis argumento intelligere licet: qui quum elegantissimus & sit & habeatur, à Græco tamen longè superatur. Diuus quippe Hieronymus, Proprietatem (inquit) Græcam Latinus sermo non exprimit. Quintilianus, Videtur mihi sermo ipse Romanus non recipere illam solis concessam Atticis venerem. Gellius. Adieci (inquit) sæpe animum ad vocabula rerum non paucissima, quæ neque singulis verbis ut à Græcis, neque si maxime pluribus eas res verbis dicamus, tam dilucidè tamque aptè demonstrari Latina oratione possunt quàm Græci ea dicunt prius vocibus. Et paulò post, Sed huius, inquam, tui erroris culpam esse

intelligo in mea scilicet infacundia, qui ne pluribus quidem verbis potuerim non obscurissime dicere quod à Græcis rectissime vno verbo & planissime dicitur. Cicero, quum Aristippi illud amico scriberet, Habeo, non habeo à Laide: Græcè, inquit, id melius. Lucretius multa se Græcè dicere affirmat propter egestatem linguæ & rerum nouitatem. Quod si Latinitas Græcitatē, ut sic uixerim, usquequaque referre non potest, cui coniunctissima est, ac propè germana: quid alias linguas exultimemus, quibuscum nullum est illi commercium, nulla affinitas: sed (quod dici solet) diametro inter se distant? At habent & illæ suam fortasse nitorem, suam elegantiam. Equidem non negauerim inesse aliquid singulis propriæ venustatis. Neque enim verisimile est ingenij cuiusvis homines nullam omnino curam proprii suscepisse sermonis. Quin potius, quemadmodum colendorum agrorum apud omnes pro loci ac cæli qualitate usus est, sed aliis asperius solum, ac natura ipsa horridius multum vericulus respuit ac negligit: aliis contrà mitius ac placidius omnem admittit curam, omnemque industriam: sic quavis loquutio splendoris quidem aliquid in se retinet: sed cæteris multa negata sunt, Græca omnia vna complexa est, atque eousque ut quæ apud omnes alias peculiaria natiuæque sunt, ipsa quoque reddat non minus eleganter quàm apud illas ipsas habeantur: nulla autem vim eius penitissimam possit exprimere. Quo fit ut nostri, quoties aliquid efferre cogitant, quo nil venustius, nil elegantius intelligi velint, Atticos, lepores, Atticos sales, Atticam venerem, Atticam eloquentiam, aut Atticum demum aliquid id esse dicant. Quamobrem quod de Platone inquit Cicero, Iouem, si loqui velit, non aliter loquuturum quàm scripserit Plato: si idem aut simile quiddam de Græca lingua pronuntiemus, non absurdè dicturos nos arbitror, naturam, si loqui velit, non aliter quàm Græcè loquuturam. Quod & re ipsa comprobauit. sua siquidem mysteria omnibus sanè hominibus in medio proposuit perquirenda, ut cuius in eius arcanis liceret ingenium exercere: at perfectam de iis ipsis atque absolutam tradere cognitionem, Græcis procul dubio solis concessisse & quasi diuinitus reueruasse videtur. Itaque soleo mecum ipse quosdam ex Græcis ridere nonnunquam, qui aded sibi inuidere videantur ut quicquid in disciplinis Græci profecerint, id aliorum inuentis totum tribuere conentur. Quid enim (quæso) sunt aliorum inuenta nisi minuta quædam & pusilla, quæ casu magis quàm ratione habita iure existimes? ut liceat in his poetica illa uti sententia, *πῶς ἄνθρωπος ἔκλυε*, id est, fortuna artē peperit. At verò quæ à Græcis & comperta sunt & tradita, non tam homines explorasse aut retulisse credas, quàm naturam ipsam de se singula prodidisse: atque aded ut in cæterorum scriptis illorum ipsorum hominum sermo sit, in Græcis natura ipsa, quod dixi, loqui videatur.

Quod si aut tempus aut locus pateretur singulas nos vel scientias prosequi, vel artes, ut quæ à Græcis & inuenta in his & tradita sunt, cum cæterorum omnium quos scimus, traditionibus conferremus: profectò nemo vestrū (ut arbitror) relinqueretur, qui non tantum Græca à cæteris distare magnitudine fatetur, quantum elephātem à culice. Quid enim (ut alia omittam) philosophia ipsa, omnium scientiarum parens ac domina, adiumenti vnquam habuit ab alio genere quàm à Græcis? tantum enim abest ut quicquam cæteri contulerint philosophiæ, ut si qui etiam è barbaris eius aliquando studio incensi fuerint, ad Græcos migrarint: atque ita siquid ex philosophia posteris relinquere voluerint, id non sua magis quàm

Græca lingua efferre dignum iudicarint: non tam remunerandi gratia (ut exultimo) eam linguam cui acceptum referrent quicquid scirent, quàm quod aut insolens aut impossibile videretur, vel disci vel tradi rectè philosophiam alio quàm Græco sermone. Hinc Toxaris atque Anacharsis è Scythia Athenas philosophandi studio se contulerunt: Chion è Ponto. Cuius, & superioris Anachartidis, extant Græcæ quoque epistolæ per quàm elegantes, nec minus præceptis replete. Phauorinus verò è Gallia, non modò plurima Græcè in philosophia conscripsit, sed & Romæ quoque, ubi vixit, multa sæpe Græcè disputauit: quemadmodum Gellius ex nostris, ex Græcis Philostratus, autores sunt. Philon Iudæus non Hebraicè magis quàm Græcè philosophiam illustrare conatus est. Musonius autem omnium Stoicorum Neronis tempestate celeberrimus, quum è Vulsinio esset, Romæ proxima vrbe, Græcis potius scriptis quàm Latinis monumentis philosophiam augere voluit. Prætereo quot Syti, quot Ægyptij, quot Thracæ philosophiæ mysterià Græcè scripserint: Orpheum, Musæum, qui tam etiam inter poetas connumerantur, attamen possunt & philosophiæ adscribi, quum vetus illa theologia non nisi carminibus texeretur. Sed quid opus est alios connumerare? quum Aristotelem, ipsum philosophiæ magistrum, Thracia nobis tulerit, Græcia excoluerit. Cuius celebriores quoque expositores non Græci, Græcè eum interpretati sunt: Porphyrius è Phœnicia, Iamblicus è Syria, Ammonius & Philoponus ex Ægypto, Simplicius è Phrygia. Quin & in aliis quoque artibus multi multa Græcè scripserunt, non Græci: de grammatica, exactissime Apollonius & Herodianus Ægyptij: de musica atque astrologia, Ptolemæus itidem: arithmeticam Nicomachus & Iamblicus, Syriæ: & geometriæ non nihil. Dialecticæ quoque ante Aristotelem ab Archyta Tarentino scriptum aliquid legimus. Neque id nunc dico, non posse homines aliter philosophari quàm Græcè: sed quicquid cæteri philosophati fuerint, aut inchoatum quiddam aut non absolutum consistere, sed quod extremam & quasi Apelleam manum desideret. At dicet aliquis, Pythagoram, Platonem, atque alios philosophandi studio in Ægyptum se contulisse. Ego verò non negauerim aliquid inde in Græciam retulisse hos viros, ex iis præsertim quæ ad diuinitatem pertinent, quæ ab Hebræis multo antè in Ægyptum pulsas manasse verisimile est. Nam & legisse Platonem Hebraica scripta, & lecta imitatum fuisse, autor est Eusebius, atque ea in Græcam linguam tralata: quando & Trismegistum, qui omnem pene veritatem (ut ait Lactantius) nescio quo modo inuestigauit, Græcè scripserit videmus. Hebraicam tamen veritatem interim excipio, nam de humanis rebus atque artibus agimus, non de diuinis inuentis: quanquam hæc quoque postea à Græcis potissimum explicata sunt, quum ratio propagandæ veritatis iam non refragabatur. Quid quod & Indos philosophos Græcæ linguæ ignaros non fuisse scribit Philostratus, & cum Tyanensi Apollonio Græcè nonnunquam fuisse loquutos?

Atque hæc de Græca lingua, quantum vel nobilitate, vel usu cæteras antecellat, dicta sufficiant: nunc quantum Latino sermoni adiumenti præstet, dicemus. Nam alia profectò loquutiones sciri sine Græca lingua parum rectè possunt: ut verò optime loquantur, nihil impedit. At Latinus sermo ne loqui quidem potest exacte sine Græcæ linguæ cognitione: tantum vel cognationis vel coniunctionis cum illa sortita est hæc nostra, ut esse fortasse possit sine illa, bene autem esse

non possit. Quemadmodum homo sine virtute ut sit, nihil prohibet: ut verò bene sit, fieri non potest, si virtus non adsit. Quare quid aliud esse dicemus Græcam linguam, si ad Latinam referatur, quàm eius virtutem, ex qua sua illi felicitas compareretur? Quod si Ovidianum illud sub eius persona prætulerimus, non ab re fortasse dixerimus,

Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum.

Minimè autem indignari debet sermo Latinus quoddè Græco manarit, sed gloriari potius: nam quod ab optimo autore initium sui traxerit, fieri non potest quin sit & ipsum optimum, atque illi proximum. Non potest ergo non esse cuius rei accommodatissimus Latinus sermo, qui è Græco processerit: ac mihi sanè videtur, quum utrunque considero, nihil aliud esse Latinus sermo quàm Græci exemplum atque imago: ut quicquid in illo sit, in hoc quoque eniteat. Principio enim si elementa, ac literas, earum inter se contextum intueare, eandem in vtrisque inueneris rationem: si verba ac voces, eodem modo significare, eodemque modo necti ac constitui, ac penè vim habere eandem. Ideoque si qua etiamnum innouanda nobis ac fingenda sint, ita demum habitura fidem dixit Horatius, si Græco fonte cadant. Nam & multa nos à Græcis accepta transpositis literis nostra fecimus. *μορφή* illi Dorica lingua dicunt, nos formam: illi *ῥαπὴ*, nos rapax, multa immutatis, *φάρ*, fur: *νύξ*, nox, multa additis, *ἔρπυλλον*, serpyllum, multa eadem permansere. Infinitum esset omnia persequi, ut dictionum eadem ratio, ut nominum ac verborum inflexio, ut præpositionum, aduerbiorum, conjunctionum eadem observatio: sed minutiora hæc quàm ut in præsentia examinanda sint, & à nostris grammaticis abundè tractata. Orationis verò compositio ita pendet è Græco, ut quæcunque à Græcis tradita sint in ratione dicendi, eadem à Latinis & seruentur & seruari iubeantur. nam & quas dicunt sententiarum & quas orationis figuras, in usu à Latinis non minus receptæ sunt quàm à Græcis, & earum nomina aut Græca adhuc usurpantur, aut Græcorum imitatione significantur, vim quoque rei appellatione ipsa exprimentia: quam qui non vident, rem quoque ipsam non diligenter animaduertunt. Neque verò casu euenisse dixeris tantam hanc conuenientiam, sed industria, sed prouidentia. quare nonnisi Græca lingua duce procedere Latinam posse, verissimè affirmari potest. Quemadmodum enim, si principium rei atque origo nesciatur, sciri ea res non satis rectè potest: ita Latina lingua, si Græca ignoretur, ut bene teneatur, non sit verisimile.

Quoddè si te ad disciplinas artésque contuleris, ac rerum cognitionem sectari volueris: iam verò hinc quàm penè nihil effeceris, si te Græcis priuaris? Omitto enim grammaticam, quæ, ut multa habet propria peculiariaque in vnoquoque loquendi genere, sic multa etiam retinet Græcæ Latinæque linguæ ita communia, ut quod de altera tradatur, alteri non minus conueniat. quare Græcis quoque niti autoribus ad nostrum loquendi usum non renuere nostri. At verò Dialectica tam potest sine Græcis literis incolumis sciri quàm sine Aristotele. nisi fortè à recentioribus vel nosci vel tradi melius existimemus: aut iis libris perdisci posse, qui ex Aristotele tralati habeantur: quos si aspiciat ipse, non recognoscat, sed (quod de aquila dici solet, pullos nacta non legitimos) reiiciat, ac nolit pro suis quippe qui Aristotelici solis radios non ferant. Possem hoc loco afferre singula quoque vocabula quibus vtuntur dialectici, quæ aut Græca habeantur, aut Græcorum imitatione sint

facta: quorum etiam nonnulla malè à recentioribus accipiuntur. in his enim Græca ratio sequenda est: quam qui ignorant, sæpe falluntur. Quàm multa autem sunt apud ipsum Aristotelem, quæ aut Latine transferri optime nequeunt, aut, si transferantur, sensum ipsum Græcum non vsquequaque reddant? Quod ea de causa dictum velim, quoddè nonnulli existimant, si legant Aristotelicas quasunque translationes, statim se sententiam tenere philosophi. Quæ res plerisque fallit, & quidem non indoctis: quum & qui transferunt, plerumque ipsi hallucinantur, atque aliud pro alio reddant: & qui legunt, aliter plerumque accipiant quàm ab eo dicantur. Tam igitur Aristoteles sine Græcis literis intelligi optime potest, quàm sine se. Quomodo enim vim saltem ipsam Aristotelicæ loquutionis intelligent, quàm ille adeò elaborauit ut aditum eo pacto suæ philosophiæ præcluserit focordibus atque inertibus ingeniis? Quanquam sunt qui hæc sanè non magni faciant, immo verò & contemnant: qui & dialecticæ usum longè melius teneri hæc nostra tempestate affirmant quàm Aristoteles ipse calluerit. Quæ res vellem equidem, pro mea in nostros viros beneuolentia, tam verè quàm animosè diceretur. Sed nos hæc aliorum iudicio relinquimus: ne, quod Græcè dicitur, *ὡς πὶ ἑκαμύβια πιδιδύμῃ*: nè, dum alios arrogantiz fortasse arguimus, ipsi arrogantiores reperiatur, qui supra crepidam iudicare audeamus.

Transco igitur ad poeticam, cuius & inuentio & usus, ita totus Græcorum est, ut quod de furore ait Plauto, inanem esse hominis conatum qui sine furoris ea quam vult specie ad poeticas fores accesserit, de ignaro Græcarum literarum dici possit, incassum scilicet eum laborare. nunquam enim ingressurum inusarum penetralia. Nam, ut omittam principem omnium Homerum,

— à quo, seu fonte perennis,

Vatum Puris ora rigantur aquis:

ut alios Græcos poetas, qui quasi viam strauère posteris ad quoduis poematis genus: nonne fabulæ ac figmenta ipsa poetica, quibus tota vis atque vniuersa penè constat poësis, ita Græcorum propria sunt, ut vel ab illis sint accipienda, vel illorum more confingenda? Quoddè si qua etiam à nostris conscripta extant, ea autè Græcis pendunt, aut manca sunt, & ad Græcos nihilominus referenda. Quin & figuræ ipsæ verborum, & quos tropos appellant, translationes, comparationes, similitudines, (quæ quali condimenta sunt totius poetice compositionis) vel à Græcis mutuanda sunt, vel illorum imitatione tractanda. Ideoque inquit Horatius,

-- vos exemplaria Græca

Nocturna versate manu, versate diurna.

Inuentio quoque ita Græcorum penè peculiaris est, ut nostri, quotiens aliquid acutius aut elegantius afferre volunt, id totum à Græcis transferant, integris sententiis verbisque seruatis. Quid quoddè & nomina ipsa vel locorum vel hominum, quibus in poësi nonnumquam uti cogate, Græca sunt magna ex parte? in quibus, si Græcam originem ignores, plerumque fallare necesse est. Quod non modò nostræ tempestatis hominibus contigit, alioqui non indoctis: sed & veterum nonnullis, ut Sidonio, Prudentio, Aratori, Iuueno: qui Græcorum nominum quantitate sæpe sunt abusi. Carminum iussu, numerorum, pedumque genera, Græcā habent & originē & appellationē. quæ tametsi à nostris quoque tradantur, attamen à Græcis & copiosius explicantur, & melius intelliguntur. Rursus verborum ac rerum copia à Græcis tota sumenda

est: quibus (vt ait Martialis) nihil est negatum. si qua enim sit apud nos dictionum compositio faciēda, aut vocabulum innouandū, sequenda est Græca figuratio: ac, si qua in syllabarū quantitate licentia vti velis, nisi Græcam adhibeas obseruationem, non probabere, sed aut argutūle aut imperitē fecisse videbere. Itaque non immeritō Aristophanes nugas ac deliramenta cæteras omnes nationes existimari voluit in iudicandis poetis exceptis Atheniensibus: quos & natura sapientissimos appellauit. Nec iniuria Mineruam iidem totam sibi vendicant, quum & cæteri dij, qui aut poetica aut eloquentiæ numina esse creduntur, Græcis & ipsi adscribantur. nam (vt inquit Horatius)

Græcis ingenium, Græcis dedit ore rotundo Musa loqui.
Ac de poetica quoque hæc tenus.

At (puto) orator euadet quis egregius sine Græcis literis, Cicerone duce. Negari profectō non potest, Marcum Tullium, veluti normam esse dicendi in sermone nostro, si tota teneatur in eo vis atque vniuersa dicendi ratio: sed id quī fieri potest sine Græcis literis? Quemadmodū enim in disciplinis, qui ante Aristotelem philosophi mathematiciue clauere, vsos esse nonnunquam demonstrandi figuris, sicut qui scribant, sed demonstrationem omnino ignorasse: eodem modo potest & quis sine Græcis literis loqui fortasse ex arte aliquid, sed id vt se facere sentiat, aut quo modo fiat vt sciat, vix credi potest. Vis enim ipsa dicendi tota pendet ē Græco tanquam ē sui autore. Huc accedit, quōd quæ de arte à nostris traduntur, aut confusa sunt & inuoluta, aut parū idonea ad explicanda singula quæ in orationis artificio latent: quæ verō à Græcis, anxia penē dixerim diligentia & obseruata sunt & perquisita. denique cæterarum artium aut scientiarum potest in alios quoque nonnihil redundare: at oratoriæ inuentio atque vsus totus Græcis debetur. Quod ne Virgilium quidem dissimulare potuisse palam est, quum inquit, *Orabunt causas alij melius*. Nulla enim verborum magis patitur ornatum quàm Græca lingua: atque adeo vt non veritus sit pronunciare. Aristides, aliorum omnium non barbarorum modō (vt ait) sed Græcorum quoque loquutionem, si cum Atheniensium sermone comparatur, puerorum esse balbutientium vocem. Quod tamen nimis magnificē dicitur, attamen non procul abest à vero. Idem enim de Attica Venere dici potest, quod de Periclis eloquutione scriptum reliquēte tum Eupolis, tum Aristophanes: in eius scilicet labris leporem ac persuasionis deam infedisse: atque in eorum mentibus qui audissent, quasi quosdam aculeos relinqui solitos: demum fulgere eum, tonareque, atque omnia permiscere. Demosthenes quoque Athenienses ipsos eo minus credi à cæteris queritur, quo paratiores sint ad dicendum quàm cæteri. Hinc Cicero noster, tamen tantus in eloquentia, se quidem conari, Demosthenem autem perficere: se velle, Demosthenem posse, ingenuè professus est. Et Quintilianus Ciceronem à Demosthene quantus fuit, effectum scribit. Quo fit vt non falsō Aristides dixerit Athenienses solos trophæum sibi erexisse, nullo sanguine, subactis omnibus gentibus oratione ac disciplinis: proindeque homines se suosque à diis immortalibus petere optareque vt Atheniensibus potissimum similes euadant doctrina atque ingeniorum cultu: qui cibus humani animi esse censetur: cuius inuentio non minus Atheniensibus deberi creditur, quàm frugum, quas illis primū largita Ceres dicitur. Nec mirum profectō videri debet si ex omnibus orbis partibus Athenas olim homines confluere soliti fuerint, discendi

gratia. vt enim cætera animantia eō præcipuē trahuntur naturali impetu, vbi vesci atque impleri cibo maximē possint, ita & homines (qui aut animus tantū sunt, vt Platonici volunt: aut potissimum animus, vt Aristoteles) illuc sua sponte duci verissimillimum est, vbi largissima sit copia spiritalis cibi, ac verē diuini: quem disciplinæ ipsæ supeditant, quæ Athenis in primis clauere, indeque factum est vt nostri quoque poetæ doctas Athenas perpetua quasi appellatione vocitarint. Sed de oratoria satis.

Philosophiæ verō parstantum naturalior recentioribus Latinis in vsu semper est habita, quam Aristoteles diligentissimē est persequutus. At diuini illa quæ Platoni adscribitur, & quam veteres quoque Romani admirati eouque sunt vt diuinitatem quandam inesse eius viri scriptis intellexerint quidem, explicare autem non ausi fuerint: ac sequuti postea nostri Græci quoque theologi Christianæ religioni maximē conuenire demonstrarunt: intacta hæc tenus iacuit nostris his philosophantibus, nunc verō à plerisque desideratur magis quàm habeatur. Nam sine Græcis literis degustari fortasse potest, hauriri non potest.

At mathematicæ scientiæ tam possunt sine Græcis literis perfectē teneri, quàm sine Græcis autoribus, eiuſmodi enim sunt quæ ab aliis traduntur, vt siquid modō vel paululum à Græcis diuerterint, in profundum labantur erroris, vnde educere sese postea atque explicare nequeant. Quemadmodum enim qui iter ingreditur, si semel excedere eum ē via aut aberrare contigerit, quo longius processerit, non magis ē tendit quōd vult, quàm recedit inde, ac fugit: sic qui in disciplinis, præcipuēque mathematicis, præscriptum semel ordinem liquerit, dediscenda discit. Satiū enim est nescire aliquid prorsus, quàm peruersē scire: quum deterior longē sit dispositionis ignoratio, quàm negationis, vt Aristotelicē interim loquar. Quam autem fallantur qui mathematicas res sine Græcis literis, & illotis (vt aiunt) pedibus aggressi sunt, facillē intelliget qui Campani expositiones in Euclidem cum Theonis editione ac Procli commentariis conferet diligentius: aut Euclidis eiuſdem perspectiuam, atque opus aliud de speculis, cunctis quæ Latine scripta sunt iisdem de rebus: aut mathematicas Aristotelis quæstiones in libris quos Problematum appellant: atque in omni philosophia rimentur quemadmodum à Latinis intelligantur. Quōd si Boetij quoque arithmeticam, tametsi diligentissimi Græcæque doctissimi, ad Nicomachi præcepta, Iamblichi ac Philoponi commentaria referant accuratius, perspicient profectō quàm Græca ipsa non modō exactiora, sed & veriora dicantur. De musica illud satis dictū fuerit, omnia instrumenta, sonos, proportionēs, consonantias, nervos, Græcam habere appellationem. Prætereo Græcos musicæ scriptores, Euclidem, Aristoxenum, Nicomachum, Ptolemæum, Plutarchum, Briennium, Porphyrium, atque alios: quum apud nos vnus sit Boetius, exceptis diui Augustini paucis, & Macrobij, ac Marciani Capellæ nonnullis. Nam nostram hanc musicam à vetere illa iam pridem descivisse, cum pluribus indicis, vt credam compellor, tum Olympiodori quoque grauis philosophi testimonio maximē moueor, qui cæterarum disciplinarum, arithmeticæ, geometricæ, astronomiæ reliquias sua quoque tempestate seruari scribit: de musica autem illum versum vsurpauit,

Ἡμῖς μὲν κλέος ἰσθλὸν ἀκούμεν, οὐ δὲ πῖ δ' ἴδμεν.

id est,

Nos clarum audimus nomen, nihil inde tenemus: quasi

quasi nihil sit reliquum veteris musicæ. In astronomia quoque multa mihi videntur esse apud Græcos quæ à Latinis desiderantur. Nam præter Ptolemaei scripta, & ea non nimium fortasse fideliter ad nos tralata, pauca sunt quæ ad veræ astronomiæ usum aditum præbeant. Quid enim simile apud nos habetur *ἡ Εὐκλείδου φαιαινόμενα*, quæ veluti astronomiæ elementa traduntur à Græcis. Quin & Theodosij *σφαίρας*, uti principia totius astronomiæ sumi debere, autor est Philoponus: quippe quæ exactiora sint, & eandem obtineat rationem ad astronomiam quam geometria ad optice, ad harmonicen arithmetica. siquidem *αὐλότερα*, hoc est immaterialiora, sint, ut scribit David, philosophus non incelebris. Theodosij autem *σφαίρας* sequi dicit Philoponus Autolyçi opus *ἡ τῆς κινουμένης σφαίρας*, hoc est, de sphaera quæ mouetur: indeque postea principium sumere astronomiam, utpote minus exactis minisque certis demonstrationibus utentem quam ij faciant. quæ enim in Astronomia demonstrantur; summam extremamque certitudinem non polliceri dicit, sed quod proxime accedat. Vmbratum insuper ratio non abesse ab astronomiæ præceptis creditur: cuius rei à Græcis quoque traduntur demonstrationes. nec desunt qui de his scribant. Sed nos hæc aliis pensitanda relinquimus. satis enim habuimus innuisse.

Medicina verò eo magis indiget Græcis literis quod maius periculum affert ignoratio medicamenti, aut ægritudinis. quod euenire illis nonnunquam verisimile est qui Græcè nesciant, quando Græcis vocabulis omnia penè vocitantur apud medicos, & eius artis autores Græci præcipue in pretio habeantur: à quibus siqui in alia lingua claruerunt, veluti riuuli fluxerint manarintque, ac si quid habent, inde acceperint, quanquam non purum id sincerumque secum ferant. Quæ res non modo à nonnullis nostræ quoque tempestatis medicis animaduersa est, sed scriptis etiam prodita. Ad summam non video quid in quauis disciplina sciri rectè possit si græca ignorentur.

Nec fuerit iuris quoque consultis hoc inutile. nam & multa habentur in Græcis legum codicibus quæ apud Latinos nusquam legantur. siquidem (ut Politianus præceptor noster dicere solebat) multa Græcis legibus addidit Iustinianus, quippe quæ Latinis notiora existimaret quam ut scribi oporteret: Græcis autem (utpote alienis admodum à Romanis moribus consuetudinibusque) explicanda latius censuit, quæ nunc reiansere, illis aperta quam nobis. propterea quæ inde petenda. Accedit & illuc, quod in Latinis Pandectis quæ nunc Florentiæ visuntur, integra legum interpretamenta Græcè inueniuntur adscripta: quæ & ipsi vidimus, legimusque: & Græca testimonia citata, ut Homeri sæpenumero: & Græca verba addita significantiæ gratia atque expressiois. Quod non ab re fecisse videtur Iustinianus, inter Græcos magis quam Latinos referendus: quando in Græcia semper vixerit, quod ex Procopij certè historiis licet animaduertere.

Et quoniam in historiæ mentionem incidimus, quantam hac quoque in parte utilitatem præstet Latinis hominibus Græca lingua, haud facillè dixerim, quum multa sint à Græcis petenda & nostris quoque rebus. non enim omnia adhuc ad nos tralata peruenire, sed quata pars, atque ea nescio an satis fideliter, quia de re (ne, quod dicitur, cum larvis lucter, mortuos insectando) dicere nunc superfedeo: præsertim quum iam plerique animaduertere incipiant quàm sit erratum in historicis potissimum tralationibus: &

nos hæc & pleraque alia quæ perperam in singulis disciplinis traducta habentur, copiosius oratione non maledicendi certè studio, sed ad nostrorum hominum utilitatem aliquando ostendemus.

Theologia demum etsi nonnihil à Græcis dissidet in præsentia, attamen multa est ab illis olim mutata, & nunc quoque potest. Sunt enim veteres Græci scriptores quibus non minus quàm nostris veritas ipsa roboretur: quippe quos sequuti nesti, quorumque placitis innixi, totius religionis validissima firmissimæque iecerint fundamenta. Quis enim (quæso) Basilium illum magnum non complectatur, Christianæ quoque fidei hostibus admirandum, incertumque doctoremne an eloquentiorem? Quis duos Gregorios, Nysses & Nazianzenum, non duo belli fulmina, (ut poetæ Scipiones) sed duo religionis lumina, vel potius soles nonquam obscurandos: quorum alter theologi cognomentum meruit apud suos, & diuum nostrum Hieronymum quantus est, effecit alter, propter philosophiæ quendam veluti assatum, tanto quoque fuit lepore, ornatuque verborum, ut Basilij fratrem vel potius discipulum (ut se ipse appellat) facillè possis agnoscere. Prætereo Athanasium, minus his fortasse cultum, sed certè non minus diuinum. Transeo Damascenum, non theologum modo acutissimum, sed acrem & philosophum & dialecticum. Taceo Chrysostomum, non abs re profecto cognominatum aurei oris. Omitto & alios, quorum & scripta & sententiæ ita circumferuntur à nostris, ut pro oraculis haberi videantur. Quid quod omnia quæ de Christo literis mandata sunt, Græcè primùm compolita feruntur, excepto Matthei euangelio? Quare fieri non potest ut nonnullorum fides à Græco petenda non sit, quemadmodum eorum quæ à Mose aut prophetis scripta sunt, ex Hebraicis petuntur voluminibus: quod facere nonnunquam videtur diuus Hieronymus, & fecisse ante eum Origenes credi potest, atque Apollinaris, vir uterque doctissimus, & Hebraicæ linguæ studiosus. Quoquo igitur te veritas, præsidè adest Græca lingua, operam suam in omnia præstatura: quam si refugas non tam illam reiecisse quam te necessariis admodum rebus fraudasse videre. Atque hæc sunt quæ de Græcæ linguæ vel nobilitate vel utilitate dicenda sese nobis obtulerunt: nimium fortasse multa Latino homini, non enim videor inuidiam veritus quod Latinus apud Latinos ita Græca extulerim, ut pene nihil nostra esse contenderim. Quod non tam laudandi gratia aliena, quam nostros homines admonendi, dictum existimari par est, quippe quum in ea perdiscenda maiores nostri ita laborare sint soliti, ut vix sine illa quicquam se scire putareht. Semper (inquit Cicero) ad meam utilitatem cum Græcis Latina coniuncta. Quintilianus à Græcis incipiendum præcipit. Ouidius quoque inquit,

Nec leuis ingenuus pectus coluisse per artes

Cura sit, & linguas edidisse duas.

Claudius Cæsar utranque linguam nostram appellare solebat: nec iniuria, quum ita Græcam linguam teneant veteres Romani, ut nihil apud eos differret Græcè an Latinè vel scriberent vel loquerentur. Ennius tria corda se habere iactabat, quod triplicè linguam calleret, Græcam, Latinam, & Oscam. Ouidius, dum in Scythia exularet, atque aduenarum congressum nonnunquam desideraret. Eius, inquit, qui accesseris, siue Græca scierit siue ille Latina voce loqui, certè gratior usus erit. Nero imperator apud patrem consulem iuuenis adhuc pro Rhodiis atque Iliensibus Græcè verba fecit. Vespasianus Græcis quoque iocis extempora-

libus usus traditur. Ciceronem tam Græcè quàm Latinè declamare solitum, nemo est qui ignoret: eundemque Græcè aliquando Rhodi orasse, quem quum audisset Apollonius, exclamasse fertur, Græcam quoque eloquentiam Romam à Cicerone transferri. Idem quum de temporibus suis Græcè scripisset, Græcorum quorundam hortatu, Græcam omnem nationem à scribendo deterruit. Scripsit insidem de rebus & Pomponius Atticus, qui & cognomentum adeptus creditur quòd Atticam linguam ita referre crederetur, ut natus educatusque Athenis videretur. Quod Theophrasto, homini Græco ac diuinæ eloquentiæ viro, contingere non potuit, quominus à vetula argueretur tanquam non Atticus, sed externus, dum cupit nimium Atticus videri. Bruti Græcas epistolas (quæ adhuc in manibus habentur) & Plutarchus laudat, & Philostratus omnium imperatorum epistolis longè antepont: & Mithridates quidam regij generis summoperè admiratur. Marci quoque Romani imperatoris Græcas epistolas vehementer probat Philostratus. Quàm multi autem ex Romanis Græcè potius quàm Latinè historias scribere aggressi sunt? Albinus meminit Gellius. Luculli Plutarchus. Diui Claudij Græcas historias, præter Suetonij attestationem, citat Stephanus, Græcus autor. Arrianum, cuius de Alexandro Macedonum rege Græcæ extant historiae, & de Epicteti Stoici dissertationibus opus, inter primates Romanos numerat Lucianus, Alianum, cuius multa adhuc Græcè scripta leguntur, Romanum fuisse scribit Philostratus, & (quod maius est) Græcam linguam in vrbe didicisse, ac nunquam excessisse Italia. Germanicum Cæsarem Græca quoque scripisse poemata, autor est Quintilianus. Quin & Græca eius epigrammata adhuc leguntur: nec non Tiberij, Adrianique, omnium elegantissima. Nostra quoque tempestate non defuere qui Græcè scriberent: ut præceptor noster Politiānus, (quem & Ioanni quoque Argyropylo, Græco homini, sæpe admirationi fuisse vidimus) ut vestes Hermolaus, nunquam satis laudandus. Nemini igitur mirum videri debet Græcam linguam adeo à nobis probari commendarique, in qua videam maiores nostros non minus laborasse quàm in Latina: cuius & parentem & altricem illam procul dubio & crediderint & prædicarint: à qua etsi nihil aliud, disciplinæ certè nostræ fluxerint, ut ait Quintilianus. Quem admodum autem qui de parentibus optimè mereri student, non agrè ferre creduntur si tota eorum dignitas atque existimatio in eos referatur qui non solum fundamenta iecerint suæ felicitatis, sed eò quoque perduxerint, unde illi nunc apud omnes in pretio sint: sic non indignari debet Latina lingua si tota eius gloria in Græcam redundet, omnium bonarum artium magistrā. Quum enim vetus lex sit (ut Aristides inquit) altioribus vniuersam referre gratiam, quoad fieri potest, tantum abest ut me Latina offendere putem, Græca laudando, ut & gratificari me magis existimem Latinæ linguæ, quòd gratiam si non omnem, saltem quam possum, eius (quod dicitur) verbis, illi referam, cui & debere se plurimum & debuisse, semper ingenuè professi sit: quippe quæ nihil vnquam æquè abhorruerit atque ingrati animi vitium. Benignum est autem fateri per quos profeceris, inquit Plinius. Studium autem nostrum hac in re tantum abest ut ostentare in præsentia vobis studuerim, ut vehementer doleam, me non tam hac dicere coactum, quàm sentire ac sequi, veraque quotidie experiri. Neque enim existimetis, me tantum laboris exhaustisse ab ineunte ætate, aliena sectan-

do, ut penè negligerem mea, nisi peruidissem & doctissimorum quorumque exemplo: & veterum testimonij, omnem vim Latinæ linguæ in Græca consistere. Quod quum & re ipsa demum cognouerim, non committendum putavi quominus & vos & singulos quosque bonarum artium studiosos, quantum in me esset, ad eadem adhortarer, animarem, accenderem, ne difficultate rei deterreremini. Tanta est enim illi (quod iam diximus) cum Latinitate coniunctio æque affinitas, ut eadem propemodum utriusque conueniant. Quare non video quid hac in re sit cuiquam pertimescendum, quum nihil penè noui sit offensurus. Sed quod de animis nostris aiebat Plato, reminisci eos, quum essent corporibus obducti, omnium quibus multo antea diuinitus fuissent imbuti, id Latino homini euuere credendum est Græca discendi, eadem quasi resumere. quo fit ut non magis præceptore vobis opus esse dixerim, quàm monitratore, qui in memoriam suggerat excitetque Græca veluti vestigia, quæ subobscura tenuique, vestris ingeniis iamdiu reposita conditaque seruantur. Ad quam finem rem Græci fortasse hominis opera commodior quàm nostra: ego verò, ut non negauerim, sua melius Græcos tenere quàm nos: ita affirmauerim, nostra nos melius nosse quàm Græcos: insuperque tam posse nos res illorum perdiscere, quàm illos nostras. Quum itaque Latini docendi sunt Græca, nescio an Græci studium Latinæ sedulitati anteponendum sit. non tam enim intelligendi (quamquam id quòque) ratio habenda est, quàm explicandi. Quòd si quis pronuntiationis tantum Græcæ studio, eius ad vnguem perdiscendæ gratia, Græcum sibi cupit præceptorem, Quintilianum audiat, præcipientem, non esse dandam operam literis Græcis superstisiosè, ut & plurima oris accidant vitia, & in peregrinum sonum corruptus sermo perdat: sed ita discendam esse Græcam linguam comite Latina, ut neutra alteri officiat, quæ res à Latinis melius quàm à Græcis accipi potest. Si quis autem examissim vtrunque se præstaturum confidit,

—illum mirabor & ipse: Et dicam, montis non eger iste meus. Nos verò operam nostram, quibus ingrata non videbitur, pollicemur, non magis duces præceptoresque professi nos ipsos quàm cemitas sodalesque: quippe qui nullum laborem, nullam molestiam recusaturi sumus: dum vos ita Græcis imbuamini, ut disciplinas inde omnes, quasque libuerit, facillimè adipiscamini: à quibus eò postea perducendi sitis ubi quum fueritis, liceat iam humanam felicitatem (si qua modò est in hac vita) quali manu prehensam tenere: quàm si dimiseritis, vobis ipsi defuisse videamini.

Non est autem cur vos moneam ulterius uti homines esse memineritis, quibus felicitas hæc quæcunque sit, debeatur. nam hoc tam cuius notum esse debet, quàm quòd viuat. Illud potius nostra interest, confirmare vos atque adhortari, ne laborè reformideatis, qui voluptati (quam in ipso statim limine Græcarum literarum percepturi estis) adeò iunctus est, ut nō magis laborandū nobis esse videatur, quàm voluptati honestissimæ inseruiendum: qua ut ampliore quoque perfruamini, nihil mihi videor omisurus, nihil præteriturus, quod quæri à vobis aut desiderari nouerim: si modò eiusmodi sit futurum quod & nobis quoque non ignoretur. Quid enim literato homine turpius, aut ab humanitate alienius, quàm si aut scisse aut didicisse frustra videatur? Frustrā autem & scit & dicit, qui nec commentando nec docendo cuiquā prædest. Sicut enim in animatibus propriū ac naturale

naturale maximè opus esse censetur procreare tale aliquid quale ipsum est si integrum absolutumque sit: ita erudito homini nihil convenire magis dixeris quàm efficere relinquerèque post se sui simillimos in studiis ac disciplinis: si aut homo fuisse videri vult, aut non indoctus homo. hominem enim hominis causa natum credi par est. Quare neque invidere cuiquam in literis, si iudico, neque suppressere quicquam quod utile futurum existimes aut viucentibus aut posteris. Nam (vt ait Theognis.)

Χρὴ μουσῶν θεράπειν τε καὶ ἀγγελλον, ἢ πῶλεων

Εἰδὲν σοφίης, καὶ φθονεῖν τελευθεῖν.

Ἀλλὰ τὰ μὲν μῦθοι, τὰ δ' εὐκυνῶσαι, ἄλλα δ' ποιεῖν.

Τί σφιν χρησιμτα, μολγος ὀπίσθ' ἰδμεν;

Hoc est,

Musarum interpres, si quid sapientius unquam

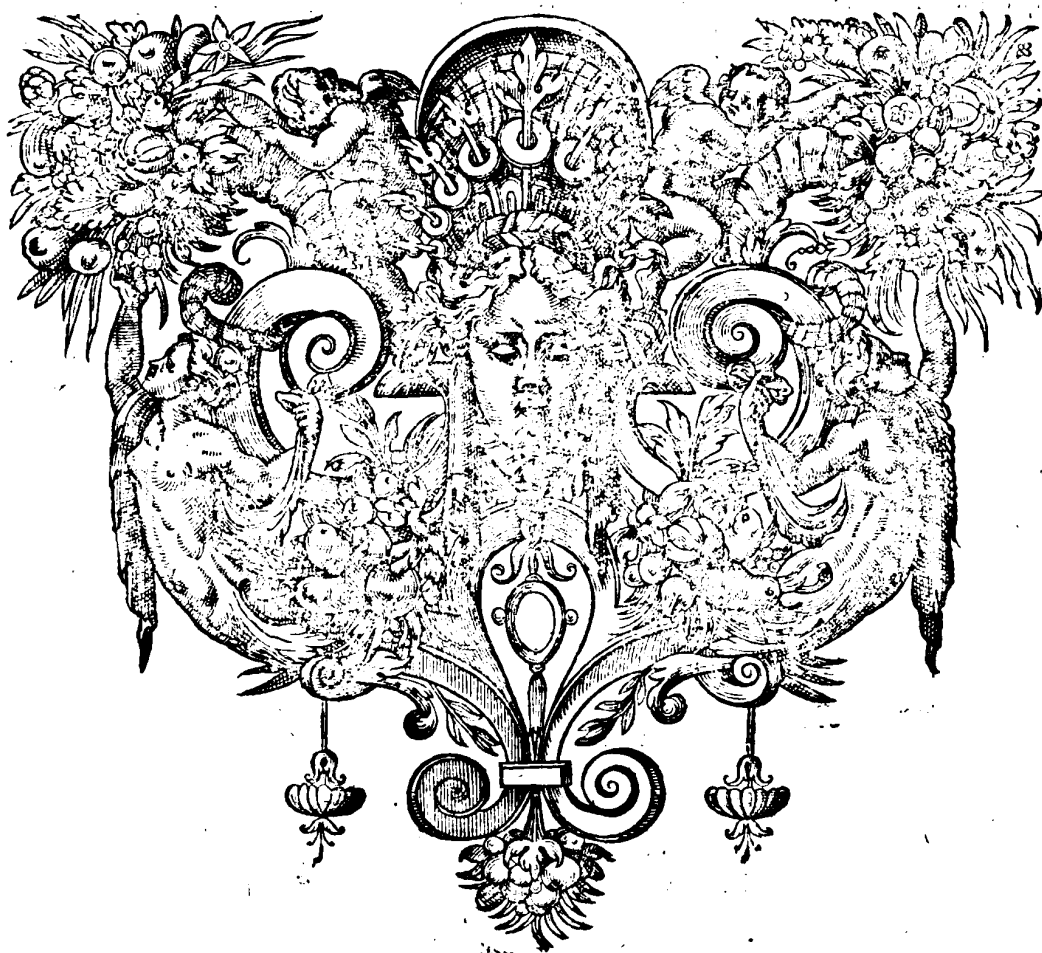
Novit, invidia su procul inde mala.

Nuncque alia inueniat, nunc monstret, plurima condat.

Si solus sapiat, nempe quis usus erit?

Quippe (vt Plato aiebat) non minus ad felicitatem pertinet bonos efficere, quàm bonum esse. ideoque nulli magis idem familiaris se offerre solitus erat quàm cui plurimo vsui esse posset: quamquam se suisque rebus maximè frui valeret. Quod mihi quoque video esse faciendum, in ea præsertim ciuitate quæ non tam potentia atque imperio ipsius sit Italiæ metropolis, quàm quibusvis virtutibus, totius orbis grande specimen atque ornamentum, vel potius naturæ miraculum: quum quæ imperium vitia comitari

solent, non modò ita refugerit vt non inesse possint fugei publicæ, sed ne excogitari quidè. Quare beatè iudico cū quem celsis studio incumbentem degere in ea contigerit: sed beatissimum, quem literariæ facultates exceperint: quū tot præsertim tantq; vndiq; suppetant affluantq; ad eam rem commoda, vt fingi fortasse plura possint, haberi certè non possunt. Ibi enim vt alia omittā tanta librorum copia, quanta post Gothicam ruinam nunquam fuit, nec veteribus verò Romanis aut Græcis florentibus, in his quæ extant, facile credi par est: quum nouo hoc inuento carent imprimentorum librorum, qui & pulcherri mi iam atque emendatissimi prodire incipiunt, Aldi potissimū nostri opera de quo illud habeo dicere quod de Porphyrio inquit Simplicius, Omnium bonorum nobis autor Aldus. Vobis verò illud mihi videor accommodaturus quod Demosthenes, quem interprete atque summo, Atheniensibus protulit, ferte autem (rogo) æquo animo Græcis me pauculis verbis vos alloqui: ὁ μὲν οὖν πρὸς ὑμᾶς καλεῖται, ὡς ἀδελφοὶ Ἑρετὶ, μόνον οὐ καὶ φωνὴν ἀφ' ἧς λέγει ὅτι ἔρ' ἐν βουλῇ ὑμῶν λόγων ἀπληπτόν ὄντι, εἴπερ ὑμῶν δὲ τυχεῖται αὐτῶν φερεῖτε. hoc est, Præfens itaque tempus, ὦ viri Veneti, quasi emissā vocē pronuntiat capessandas esse vobis Græcas literas, si quid de felicitate vestra cogitatis. Nam, vt Virgilianum quoque carmen in vos transferam, Via primā felicitatis (quod minimè remini) Graia pandetur ab urbe. Expergiscimini igitur iam, & capessite Græcas literas, vltro sese vobis offerentes. Dixi.

M. ANTONII ANTIMACHI DE
L I T E R A R V M G R Æ C A R V M L A V D I B V S
oratio, in Ferrariensi gymnasio publicè habita.

N degenda hominum vita, ij qui alicui prodesse conantur, quantopere laudandi sint, spectantissimi viri, non vos præterire crediderim, quum & ingenij acumine & longo rerum usu præstetis, ac doctrina atque prudentia antecellatis. Qui verò publicæ utilitati consulunt, ac non solum sibi, sed & patriæ & amicis ac humanæ societati sese natos arbitrantur, quanto laudum præconio extolli mereantur, itidem vos non ignorare existimauerim. A qua sanè animi sententia quum nec ab ineunte ætate, nec etiam postquam nostra canescere cœpit oratio, vnquam abhorruerimus: nihil commodius, nihil conducibilius atque præstantius in toto vitæ cursu esse duxerimus, nihilque magis ex animo vnquam optauerimus, quàm plurimis benefacere, ac de omnibus pro virili mea (modò daretur occasio) bene mereri: amicorum precibus (quorum beneuolentiæ aliquid recusare, non solum turpe, sed propemodum nefarium videbatur) & cohortationibus huius celebratissimi gymnasij instauratoris Lodouici Bonacioli, viri planè in omni scientiarum & virtutum genere eminentissimi, (cui ex isto hominum flore qui viuunt, paucos admodum pares inuenias) non spe honoris aut gloriæ, cui sapiens quisque semper studuit, nec lucri cupiditate, sed potius quò id quod in animo habebam, re facilius præstare possim, Græcè profitendi publicum munus non inuiti suscepimus. Eo itaque consilio huc accessimus, vt quæ ad communem Græcè discere cupientium utilitatem spectare videntur, diceremus, ac de literarum Græcarum laudibus verba faceremus: non quòd ea dicendi facundia, is verborum ornatus, ea eloquentiæ vis, atque is demum orationis thesaurus & splendor, qui tam magno oneri sustinendo par esset ac tantæ rei dignitas postularer, necnon tot clarissimorum viro- rum conspectus mihi multò iucundissimus mereretur, in me reperiatur: sed vt fretus humanitate vestra, qua erga omnes qui virtutibus innituntur, vti consueuistis, huiusmodi opus aggrediar, ac propositam rem pro tenuitate ingenij mei persequar. Cuius planè tanta est magnitudo atque præstantia, vt nemini vel mediocriter erudito deesse possit oratio, sed in exitu inueniendo maior omnino, quàm in initio inchoando, dicere volenti se offert difficultas.

Tanta est profectò literarum Græcarum, amplissimi viri, dignitas, & tanta dignitati coniuncta utilitas, (quarum notas antiquissimis temporibus, seu Cadmo, siue Danao autoribus, siue Orpheo admonente, Græcos habuisse, memoriæ proditum est) vt ex non solum apud illos qui cæteras gentes atque nationes barbaras appellabant, verùm etiam apud barbaros ipsos maximo in usu fuerint, & ab ortu ad occasum vsque peruaserint: quando Druidas Gallorum religiosos in publicis priuatisque rationibus literis Græcis usos fuisse constat: & Romanorum temporibus in Heluetiorum castris tabulas repertas esse lite-

ris Græcis confectas, & ad Cæsarem perlatas, ex historiæ lectione latè admodum pater. Quibus in tabulis ratio confecta erat, qui numerus domo esset eorum qui arma ferre possent: & item separatim pueri, senes, mulierisque. Brachmanas itidem (è quorum numero celeberrimus Calanus ille fuit, & gymnosophistas Indorum sapientes, easdem in usu habuisse, easdem Indorum ipsorum regem Phraotem calluisse, compertum est. Apud Romanos verò quanto in pretio, quanto in honore semper sint habitæ, quum penè eadem à principio cum Latinis fuerint, eas in Latium asserente Nicostrata) etiam me tacente, vel facillimè potestis intelligere.

Nullum enim studiorum genus, quod aliqua sapientiæ luce præfulgeat, nullas prorsus ingenuas disciplinas esse comperio, quæ non è Græcorum fontibus emanauerint: Latinosque in omnibus liberalibus artibus illorum sequutos imitatosque fuisse vestigia. Nam si à grammatica exordiri voluerimus, cuius inuentorem ij qui eam rem diligentius peruestigarunt, Mercurium ferunt: sine qua ad nullem scientiæ gradum peruenire valemus, quum ea duce orationis cõguitatem assequamur, ac ad alias scientias faciles aditus adipiscamur, nōne eam totam à Græcis habere fatebimur? Quid de poetica, quæ tantopere diuinitatis est particeps, vt summus ipse rerum omnium opifex statim penè à mundo, verbo, non manibus condito, sua mytheria per eam literarum monimentis mandari voluerit, dicemus? Quid de oratoria facultate, ac flexanima omnium regina rerum oratione, quæ motus animorum quò vult impellit, loquimur? Quid de dialectica, quæ disserendi artem aperit, verumque à falso segregat, ac nos ad veritatem ducit, sentiemus? Quid de philosophia, legum inuentrice, morum disciplinarumque magistra, quæ bene beatæque viuendi rationes demonstrat, ac diiudicato bonorum & malorum fine, quid fugiendum, quidue expetendum sit, proponit, ad sedandos animi affectus atque perturbationes plurimum valet, naturæ secreta rimatur, rerum omnium causas perscrutatur, humana despicit, cogitansque cœlestia, hæc nostra & exigua & minima contemnit, immortalitatem animæ docet, ac nos Deo optimo maximo (ad summam cuius intelligentiam consideratione nos ducit, quantum homini licet) quàm simillimos efficit, iudicabimus? Quid de medicina, reliquarum artium parente atque educatrice, & altice, quæ vniuersas scientias complectitur, singulas disciplinas cogitatione profequitur, rerum omnium cognitionem nutritur & continet, ac humanæ vitæ conseruandæ, necnon extincta morbis corpora ab inferis penè reuocandi potestatem habet, rogati respondebimus? nōne hæc omnia nos à Græcis inuatuos esse (nisi ingrati nuncupari velimus) cōfitebimur? quādo ab ipsis & Mathematicas accepimus. Nam arithmetica, reliquarum duce, ex cuius numeris animam creari, ac singula constare Pythagorici sentiebant, & quaternarium numerum (in quo prima solida demonstratio inuenitur) rerum omnium

omnium opificem causamque esse affirmabant, quod ab eo, tanquam à radice atque principio, cuncta dependere: ac geometriam, quæ cum superiori adeo connexa colligataque est, ut sine ea haudquaquam videatur posse consistere, quum punctum referatur inonadi, linea autem numero binario, ab aliquo ad aliquid, & trinario conveniat superficies: quæ (dum eius lineamentis, formis, intervallis ac magnitudinibus utimur) mare, terras, cælumque metimur, quin à Græcis susceperimus, nemo, ut opinor, vel impudentissimus negauerit. Musicam verò à Mercurio numeris, vocibus & modis inuentam, quam veteres omne continere dixerunt, eo quod eorum quæ sunt, absque symmetria & analogia nihil existat, nec etiam aliquid eorum quæ fiunt, si absque congrua symmetria atque analogia confectum fuerit, unquam bene habeat, siue arte fabrefactum fuerit, seu natura comparatum: siue sensu comprehendatur, seu solius intelligentiæ speculatione percipiatur: quæ duo nimirum in musica (totius harmonia) reperiuntur, ex cuius cognitione harmonicam mundi rationem coniciamus: & item astronomiam, (cuius scientiam Chaldei diuturna siderum obseruatione putantur effecisse) quæ temporum varietates, totius anni ordinem, astorum influxus, ortus, obitus, traiectiones, motusque stellarum, ac cæli meatus conuersionemque explicat, quid cuique euenturum sit prædicit, Græcorum beneficio (quibus tantum debemus) Latinos itidem habere fatendum est. Nec, mea quidem sententia, vllus adeo perucax, adeo obstinata mentis, duræque cervicis, ac tam perversi iudicii reperitur, qui aliquo modo id audeat inficiari. Ex quibus omnibus sanè rebus quanta hominibus commoda, quantæ utilitates humano generi, quot honores proveniant, non meum est dicere, quum res ipsa per se loquatur. Ideo non est quod vos (qui incredibili discendi cupiditate ardetis) ad huiusmodi literarum studia, ex quibus maximos

atque vberissimos fructus percipietis, nisi vobis ipsi deesse volueritis, cohortemur. Currentes enim incitare videtur absurdum: quum tantæ (sicut accepistis) dignitatis, honoris, commoditatis, splendoris, utilitatis atque præstantiæ sint, ut unusquisque qui in bonarum artium studiis proficere exoptat, eas velit nolit cogatur expetere: præsertim quum illis qui eas consequuti fuerint, maximæ præmia non sine nominis celebritate proponantur, amplissimi honores non absque immortalitatis gloria referentur. Reliquum est, ut demonstrata tantæ rei maiestate, (ex qua, ut intellexistis, innumerabilia mortalibus bona pariuntur, & ad homines confluunt) in ea comparanda operam, curam, diligentiam, industriam ac studium denique meum vobis pollicear. quæ omnia, sine vlla laboris aut temporis intermissione, me libentissimè præstaturum spondeo: nec aliqua in re, quæ in discendo vltui vel commodo esse possit, me vobis unquam defuturum recipio. Quod quum contigerit, Bonacio lo, viro non minori experientia quàm doctrina ornatissimo, ac (ut supra memorauimus) omnibus egregiis animi dotibus atque virtutibus vndeunque reteritissimo, qui huius clarissimi gymnasij non minus ornamento quàm utilitati semper itudet, mehercule velim referatur acceptum: eo quod ipse omnium vnus procurauerit effeceritque (ne quod verum est inficiemur) ut Græcè profitendi munus obierimus. Ago insuper humanitati omnium vestræ, si non quas debeo, saltem quas possum gratias: ac si obsequendo & de vobis bene merendo gratia referri poterit, eam me quandoque libenti animo cumulatissimè relaturum, affirmare non dubitauerim: propterea quod hodie frequenti ac iucundissimo conspectu vestro, me (quæ vestra est benignitas) ornandum amplificandūque susceperitis. cuius beneficij memoria apud me resideat sempiterna necesse est.

EX CONRADI HERESBACHII

oratione in commendationem Græ-
carum literarum,

EXCERPTA.

SIVE autem autore Iauam, linguæ huius, sicut & gentis, primo fundatore, literarum Græcarum initia è Babylonica illa linguarum orta varietate, atque in Græciam translata, siue temporum iniuria neglectus characterum vsus, & à patribus antè repertus, velut postliminio à vicinis, siue Phœnicibus, siue Ægyptiis (apud quos patriarcharum monumenta conseruabantur) repetitus sit, etiamsi certò non tradatur, tamen alterum probabile videtur, Græcam literaturam non simul cœptam absolutamque. Primi per figuras animantium Ægyptij sensus mentis explicabant: & antiquissima monumenta saxis impressa, literarum inuentores perhibent. Inde Phœnicas, quia mari præpollebant, traditur intulisse Græciæ: huiusmodi gloriæ adepti sunt quasi repperint quæ acceperat. Quippe fama est Cadmum, classe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis, artis eius autorem fuisse. Quidam Cecropem Atheniensem & Linum Thebanum, & temporibus Troianis Palamedem xvi. literarum formas, mox alios ac præcipuè Simonidem cæteras repperisse. Quum autem Palamedem ad deos retulisse hoc inuentum testetur Philostratus, & Plato scribat apud Ægyptios se audisse deum quandam coli illic nomine Theuth, qui cum alias artes, tum literas inuenerit: nonnulli ad Assyrios referant: alij denique æternum fuisse literarum vsus: verisimile apparet, sicut Latinæ à Græcis, ita Græcas ab Hebræis mutuas: quod elementorum ipsorum vicina nomina magna ex parte comprobare, contendit Eusebius, Iosephi & Clementis testimonia citans: & sicubi varient, id non mirum in tam diuturno & variarum gentium vsu: quum & Græcas vetustas Cadmeas in tripode incisas, ab his quibus nunc Græci vtimur, etiam discrepare Herodotus referat, & Delphicam tabulam in æde Mineræ Romæ testificari scribat Plinius: quia verò Græci & Latini earum initia ignorarunt, & ad deorum inuenta, sicut alia pleraque, ita hæc quoque retulisse, quum tamen multis antè seculis apud Hebræos fuisse deprehendantur. Porro quum Phœnices & Ægyptios (à quibus literæ primùm in Græciam translata memorantur) è posteritate Cham fuisse constet, iique mox post sortitionem liberorum Noe, pulso semine benedicto Sem, è sua hæreditaria forte ad filios Iaphet migrare compulerint: & postea Israelitæ, duce Iosua, hæreditaria terra sancta recuperata, exactam Chami stirpem alias sedes querere adegerint: quo factum vt profugi vicinas Græciæ regiones occuparint, & illuc artes plurimas & patriarcharum reliquias secum adduxerint: (vti etiam idololatriâ peruersumque per apostatam Cham, eiusque nepotem Nimrod, institutum deorum cultum Græcos Ægyptiis debere proditum est) & ex his fuisse Cadmum & Phœnices eius colonias, quas in Græciam deduxerat, verisimile est: quod si

mul cum deorum portentoso cultu, & hoc literarum bonum è patriarcharum reliquiis attulerunt: atque hinc esse quòd alij Syris, alij Phœnicibus literarum inuentionem acceptam ferat. Syriam autem ac Phœniciam & Ægyptum, Hebræorum fuisse sedes, in còfesso est, apud quos patrum monumenta conseruabantur: & constat Græcos sapientiæ studiosos discendi cupiditate frequentes eo, vt sacerdotes & prophetas audirent, profectos fuisse, (id quod de Orpheo, Musæo, Dædalo, Homero, Lycurgo, Solone, Democrito, Heraclito, Platone, aliisque innumeris memoriæ proditum) & quæ illic didicerant, Græcè tradidisse. Vnde quæ de Chaldeorum, Phœnicum, Ægyptiorumque inuentis prodita sunt à Græcis & Latinis, ea omnia ad Hebræos & patriarchas pertinere certum est: & quæ illi diis suis inuentoribus tribuunt, ea constat longè antè ab Hebræis reperta vsurpatæque fuisse. Cui rei argumentum præbet vini inuentum, quod illi Baccho tribuunt, quum multis antè seculis à Noe patriarcha vitis cultura reperta fuerit, vt rectè post sacram historiam admonuit Lactantius. Ad eundem modum de fugum, medicinæ, aliisque inuentis iudicare licet, quæ omnia ad factitios mortalesque deos retulerunt illi: quum apud Hebræos vetustiores pleraque vsurpata sint priusquam ad Græcos peruenerint. Sed ob id laude sua minimè fraudandi sunt, qui ab aliis inuenta, meliora reddiderint, atque sic excoluerint vt non aliorum sed sua inuenta esse videantur: vt mox latius declarabitur. Græciam autem felicissimam ingeniorum altricem fuisse constat: adè vt appareat, huius vniuersi opificem, & linguarum virtutis dispensatorem Deum Opt. Max. hominibus qui secundum naturam optimam regionem nacti, eam etiam linguam voluisse largiri quæ idoneum tradendarum honestarum artium præberet instrumentum, & fida virtutis eruditionisque custos esset. idque *ἡ τῆς Μουσῆς* citra controuersiam Græca lingua assequuta. Nam etsi initio rudis & contracta, sic tamen exculta propagatæque, vt nulla lingua vel elegantior, vel latius se sparserit: nulla quam non hæc elegantia & copia omnique ornamentorum supellecile superarit: inter omnes tantum emicans quantum ignes inter luna minores. Nam quum linguæ potissimum in hoc diuina dispensatione tributa, vt quæ velis, commodè ac significanter (vt diximus) exprimas: quæ, obsecro, significantioribus magisque appositis vocibus singula declarat quàm Græca? Adè vt non abs re Socrates apud Platonem contendat, Græcorum vocabula imprimis non temerè pro instituentis voluntate, sed naturali *ἐμφυσία* naturæque perspicuitate rem velut oculis subiicere. Vnde exquisita in Græcis vocibus venus *ἡ εὐφωρία*, Atticus lepos, Musa Attica, Laconismus, & id genus alia singularis cuiusdam appositæque in exprimendo ea lingua venustatis prouerbia pepererunt. Hinc quod grauissimus inter Latinos poëtas, Græcis, inquit, dedit ore rotundo Musa loqui. Adde quòd

de quod & Musas atque adeo deos ipsos aiunt Græco sermone vsuros, si humana lingua uti voluissent. Porro quum septuaginta duæ linguæ numerentur, ex his septem præcipuæ, quas recenset Volaterranus, Assyriorum, Arabum, Ægyptiorum, Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Dalmatarumque: tamen nulla ex omnibus his, quæ vel latius sparsa sit, vel præstantiora ingenia nacta sit, vel denique plures honestas disciplinas tradidit. Neque enim solum hæc lingua se continuit ea parte quæ Græcia propriè dicebatur, hoc est Ægeo pelago & Ionio atque Isthmo conclusa: neque ea tandem regione quæ magna Græcia dicebatur: sed præter insulas & peninsulas, amplissimæque regna, Peloponnesum, Cyprum, Rhodum, Cretam, Asiam minorem, Macedoniam, Epirum, Mysiam, Illyrium, Thraciam, Dalmatiam, Syriam, Ægyptum, ob Alexandrum victorem longè latèque complexa est, sed Galliarum Germaniarumque etiam communis est. Nam & Massilia celeberrimum Græcarum disciplinarum gymnasium habuit: & in nobili Cluenum oppido Menianæ scholæ præfectus Græcus rhetor Athenis ortus, teste Eumenio: & Druides, Celtarum sacerdotes, Græco sermone in sacris vsu, additque Iulius Cæsar, Gallos in publicis instrumentis Græcas literas vsurpasse. Britannorum pars quæ Cornubia dicitur, reliquias Græcæ linguæ proficitur. Quid dicam de Germania nostra, in cuius lingua innumera vestigia Græcæ linguæ remanent? & nos obseruauimus aliquando aliquot centurias vocabulorum quæ merè Græca sunt. Postremo neque Scythas à Græca lingua abstinuisse, declarant Anacharsis & alij plerique. De Italia & Roma nihil attinet dicere, ubi Græcorum lingua propemodum ipsa Latina vulgator fuit: & clarissimi scriptores in Italia & media Roma Græcè scripserunt. Siquidem Aulianus (ut scribit Philostratus) Romanus fuit, & Italiam nunquam egressus, & tamen eius extant Græcæ historiæ. Item Plutarchus, Strabo, Dionysius, Appianus, Diodorus, & innumeri alij Romæ vixerunt, & scripta sua illic ediderunt Græco sermone: quemadmodum in Syria & Ægypto Iosephus & Philo Iudei Græco quàm natio uti maluerunt. Græca lingua in ipsa Syria Romanos imperatores facundos habitos, Mutianus testatur apud Tacitum: eosque ad exercitum Græcè loquutos. Adde, imperatores ipsos, non solum Romanos, quos omnes propè Græcè peritissimos fuisse constat, & multorum carmina extant Græca: sed Germani etiam imperatores (quos alioqui quodvis esse solitos nouimus) Græcam linguam calluerunt. De Carolo magno traditur quod Græcos legatos audiuerit, & Græcè responderit ipse. Otho I Imperator in bello quod in Apulia cum Saracenis & Græcis gesserat, insidiis interceptus quum Græcè sciret, eoque sermone veretur, hostes fefellit: vt non animaduertentes eum esse Germanum, facillè pecunia se redimi paterentur. Porro, si linguæ alicuius utilitatem æstimare velimus, quid hac vna communis, quidve vbique ad omnes disciplinas percipiendas vel tractandas vtilius ac magis necessarium? nempe quæ, velut Delphico gladio, ad omnia & vbique uti conueniat: primam quum (vt dictum) nulla gens, nulla schola, nullum virtutis ac disciplinarum emporium, quod hanc linguam, velut commune vtilissimūque organum, non arripuerit. deinde nulla lingua plures vel disciplinas, vel bene viuendi præcepta tradidit, & per orbem transmisit, ac fidelius cōseruauit. Quota quæque plures, eosque clarissimos in omni disciplinarum genere scriptores exhibuit? è quorum scriptis & institutis, cum omnis doctrina liberalis, omnis

historia, omnis sermo elegans sumi possit. Aut quæ tandem lingua vel disciplina, quæ huic colonias non duxerit? quæ indidem, ceu è locupletissimo mercatu, supellectilem non compararit, aut potius, ceu ex vberè artium eruditionisque fonte, riuos non diduxerit? Nam, vt Homerus de Oceano canit, ἐξ ὅλης πᾶντες, inquit, ποταμοὶ καὶ πάντα θάλασσα, καὶ πάντα κρήναι καὶ ὅρηα πάντα γένεσι: ita ex hac lingua, veluti quopiam bonorum omnium mari, disciplina, artes, præceptiones, atque adeo ipsa elementa, manarunt. Hinc poetica, rhetorica, dialectica, grammatica, disciplinae quæ mathematicæ vocantur: hinc politica, ethica, therapeutica, physica, theologia, & (vt vno verbo multa conplectar) vniuersa ipsa philosophia, disciplinarumque omnium orbis, quam encyclopediam vocamus, quæ omnes artes Græcos etiam nunc fontes resipiscunt, vt ne nomina quidem alia quàm natia & Græca admittant, neque nos aliis nominibus eas agnoscamus: eoque iure se nobis permittentes, vt à fontibus secludi non patiantur. Nam & tota lingua Latina, & disciplinae ea lingua traditæ, ex hac fluxerunt, adque huius ductum se sic composuerunt, vt instar alumne & discipule περικύλου ἐν τῷ πιδαντί: per manu fulciantur ac sustententur, ab illius ductu ne latum digitum discedentes. Id quod à literis, velut ab ovo, ordienti per omnes disciplinas ostendere, non fuerit difficile. Siquidem literæ omnes, vna donatæ atque altera demptæ, inde mutuatur sunt: etiam si iucundissimis illorum caremus, altera, vocali, altera, consonante, quibus nullæ apud eos spirant dulcius. Adde quod nos, vix quatuor literis, illi duabus exprimunt: vt apparet in dictione εἶδος, ἡνδεδυγµα. Scribendo autem & pronūciando (quæ sunt præcipuæ Grammaticæ partes) quàm Græcæ linguæ rudes passim labantur ac sese traducant, satis liquet, quum imperiti Criste pro Christe, Eleison pro Election, & sonent & scribant. Neque minus in etymologiis peccatur, quum innumera nomina (velut exempli gratia, in e primæ inflexionis, & patronymica omnia: item Didō, Sappho, Laches, & id genus similia) citra Græcorum inflexiones vsurpari legitime non queant. Taceo generum rationem, articuli in oratione vim: Quid memorem syntaxeos, figurarum rationes à Græcis pendentes? Taceo quod Nonius Marcellus vniuersa ferè Latina vocabula repetit à Græcis. Sed, ne in elementis balbutiamus, sat fuerit, si perspicuum fecerimus, Latina sine Græcis, quibus superstructa sunt, non posse subsistere: æque ipsis elementorū erèpundis Græca discitem, operæpretium facere laborisque compendium parare.

Cæterum vt ad serias disciplinas progrediar, inter quas primas facillè tibi vendicat Poetica, (seu veritatis auctoritatem spectes, siue rerum traditarum utilitatem atque œconomiarum prudentiam) huius & vsus & inuentio Græcorum est. vnde Horatius, poetam formaturus, ad Græcos, tanquam ad certissimos eius artis magistros, relegauit: — vos, inquit, exemplaria Græca Nocturna versate manu, versate diurna. Nam vt cæteros, Musarum & Orpheæ, poetarum antiquissimos, præteream, ex vno Homero, tanquam vniuersæ eruditionis fonte, disciplinarum omnium seminaria hauita, cum per se perspicuum, tum Plutarchus singulari libro contectatum reliquit. neque poetas solum indidem hortos suos irrigasse, sed oratores admirabile illud dicendi artificium figuræque, ac denique philosophos reip. bene viuendi præcepta mutuasce declarat. Neque vel consiliorum vel litium artes, vel similitudines, vel amplificationes, vel argumenta, vel digressiones vllæ, quæ ab illo non sint cō-

monstratz. Quid obsecro tentari potuit quod ab illo in suis poematis non sit excogitatum vel animaduersum? Quæ regio, quæ pugna, quæ formæ, quod remigium, qui denique motus animorum, quæ ferarum figuræ, quas ille cæcus non viderit? quum ita nobis eas depinxerit ut eas quasi videre, quum legimus, videamur? Ac verissimè his succinens poeta Latinus de Homero, *Quicquid sit, inquit, pulchrum, quid turpe, quid visile, quid non, Plenus ac melius Chrysippo & Crantore dicit*. Quibus hoc addere licet summæ laudis loco, singula propemodum verba eius poetæ, quasi apophthegmata esse, & prouerbij loco vsurpari, ut testatur Macrobius. Et an à Latino Homero, aliqui absolutissimus, superatus sit, apud eundem licet intueri, Homerica cum Virgilianis conferentem. Hoc constat, Latinos primarij nominis poetas magna cum laude Græcorum poemata vel transtulisse, vel imitatos fuisse, inopia magis impulsos quàm superandi fiducia fretos. Siquidem Virgilium, Latinorum coryphæum, nemo nescit bonam *Æneidos* partem ex Homeri poetæ transcripsisse, atque in totum se ad Homerum æmulandum composuisse: Georgica ad Hesiodi *ἔργα καὶ ἡμέραι* imitationem feliciter scripsisse: Bucolica impari conatu ad Theocriti facilitatem expressisse, critici fatentur: etiamsi illorum inuentis iam frueretur. Terentius (cui proximus, mea sententia, locus inter Latinos poetas debetur) adde etiã Accium, Cæcilium, Pacuuium: nunquid Menandrum solum interpretantur, vixque leuem illius asssequuntur umbram, iuxta Fabij sententiam? Quanquam in comœdiis aliquid præstitisse Latinos, etiamsi totæ Græcorum myrothecis mutuatz sint, fatendum est: tragœdia certè Græca tota est. Solius enim Senecæ apud Latinos (quod quidem sciam) extant tragædiæ, atque illæ ex Euripide interpretatz. Deus bone quàm non accedit ad illius elegantiam, artificium, ac sententiarum gravitatem! Iam, si utrosque cum alteris conferas, annon reperies omnia Latinorum inuenta, fabularum ingeniosa inuolucra, compositiones illustres, allegorias appositas, affectus acriores, mirandos motus, compositiones significantiores, ac breuiter suppellectilem quandam natiua quadam poetica copia affluentem? E regione apud nos pigriora ferè omnia gratia non solum inferiora, verum etiam à dignitate plerumque & à decore aliena. Quanquam non inficior quin nostrorum poetarum carmina, si rectum legas, venusta appareant & eleganter scripta, atque etiam ut iis nihil melius posse fieri censeas: at si componas & conferas Græca ipsa vnde illa descripta sunt, ac singula consideratè atque aptè iunctis alternis lectionibus committas, comperies vix *Συμπαρονομήσειν τὸν ἑαυτοῦ*, ut est in prouerbio. aded iacere ac putere incipiunt Latina, ut quæ Græcorum, quæ æmulari non poterant, luminibus gratiisque obsolescant. Cuius quidam rei apud Gellium, linguæ Latinæ acerrimum censorem requirere iudicium atque exempla licebit, ubi Cæcilij cum Menandri, Virgilij cum Homeri & Theocriti, versus exponuntur, quos ab his mutuati sunt: Diomedis hercle & Glauci arma non dispari magis pretio æstimari possunt. Atque hic mihi Cicero ignoscat, qui Latinos à Græcis sumpta, meliora reddidisse clamat. Sed quis hæc deprehendet? quis aut artificium aut translata aliunde intelligat, nisi huius linguæ suppellectile instructus?

Poeticen excipit rhetorice, cum numerorum & figurarum ornatu, tum structura orationis que filo atque charactere propemodum coniuncta: quæ quum omnia, perinde atque inuentionis & eloquutionis,

ita argumenta & formulæ à Græcis fontibus hauriuntur. Quandoquidem in hac illi sic regnant ut Cicero fateatur hanc Athenis & inuentam & absolutam: siue diuidendi, præparandi rationem, consilium, ordinem, seu affectuum motus spectes, figurarum & troporum picturas, eorum summam omnium apparatus inde fluere videas. Et haud scio quid aliud poetæ oratoresque nostri quàm poelin & oratoriam ciuitate donauerunt Romana: qui, siquid exinuium præstiterint, id ex illorum omniugis pratis, veluti flosculis, decerpitis, illorumque virtutum imitatione comparauerunt. Cato iam senex, Græcis alioqui parum amicus, commentarios sibi collegit, è Thucydidis orationibus & Demosthenis, quas in dicendo magno sibi vsui fuisse testatus est. Quid Ciceronem, Latinæ linguæ principem, in eloquentiæ illam arcem subuexit, nisi Græcorum studia, inque iis æmulandis contentio? Nempe qui totum se ad Demosthenis vim, Platonis copiam, Isocratis iucunditatem, Periclis fulmina, Thucydidis maturitatem, neque certè infelicitè, composuisse deprehenditur, beatissima quadam immortalis ingenij benignitate suffragante: adeoque Græcorum studiis operam nauauit, ut se Græcis declamationibus exerceret: Græca vbique cum Latinis coniungens, modò Latina Græcè, modò Græca Latinè vertendo, stilum exercuit. Idemque filio (cui non nisi compendiosissimam fidelissimamque rationem præcipere potuit) faciendum suadebat. Quod si hodie iuuentuti porfueri queat, felicius disciplinæ tractarentur, neque tam exangues ingeniorum venæ existerent. Nihil enim mirum omnes bonas disciplinas iam diu sepultas, cum Græca lingua abolita, tum nullo declamandi exercitio: quæ tamen primaria sunt ingeniorum fomenta in eorum animis qui ad eruditionis aliquem fructum peruenire contendant.

Dialectica, rhetorica germana. quum vtraque alteri coniungenda esset, nostri hanc neglecta prorsus altera, veluti dextra manu, ad meras cauillationum stribiligines, aniles rixas, protrexerunt: ut nullum hodie veræ dialecticæ in scholis remanserit vestigium. Quorsum parua (praua dicere debebam) logicalia? quorsum barbara non solum, sed inepta etiam atque inutilia illa quibus iuuentus in publicis gymnasiis oneratur commentaria? quorsum pro Aristotele, Porphyrioque, genuinis & Græcis elegantissimis, earumque artium peritissimis magistris, ineptis & corruptissimis tralationibus uti coguntur? quas quum nec intelligant ipsi professores, tamen miseram iuuentutem ediscere cogunt, ad nihil profuturas. Et tamen ex ipsis fontibus artes hæc facillimè percipi poterant.

Quid de mathematicis loquar? quum peculiare eius artis voces nondum sint Latinitate donatz, neque commodè inopia linguæ Latinæ omnes possint, fit ut identidem harum literarum imperitus in his explicandis intelligendisque offendant: quum vbique occurrant trigoni, tetragoni, monades, triades, diapente, diatessarôn, excentrici, syncentrici, epicyclij, eclipses, & eius ordinis tanta turba ut annus deliceret si omnia vel commemorare vel ostendere nitat loca ubi interpretes nos in foedissimos secum errores traxerunt.

Idque non in logicis ac mathematicis solum, sed per totam philosophiam euenit. quæ quum tota sit Græcorum, nos vix facies quasdam ex illorum fontibus hausimus, easque è tam multis transfusas. Interim tamen nostri philosophastri nullis dum vel Græcis vel melioribus literis adolescentes ad philosophiam

phiam veluti *πτερυγίζοντας* solum Alexandri Galli doctrinali, seu communi omnium copiz cornu, instructos, statim Icari in morem ad philosophiæ ardua (hoc est ad volandum sine pennis) transmittunt. Cicero, alioqui Græcorum gloriæ æmulus, philosophiam declarat citra Græcam eruditionem neque percipi, neque subsistere. Nam quum apud nos pauca addendum eaque à Græcis desumpta extent digna lectu, (sophistarum enim nugæ & delira commentaria non libet inter philosophiæ scripta referre) apud illos tam copiosa, pretiosa, nitidaque philosophicæ supellectilis monumenta nobis sunt reposita, quæ si in sua lingua legantur, & cum Teutonicis his conferantur, (hoc est quæ in Latinam linguam translata) iure dici poterit quod poeta de examinato Heclore, Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Aristotele & Platone! Nam præter quod parum commodè multa versa, primumque significanter expressa, etiam pleraque prætermissa sunt, quæ non sunt satis assequuti interpretes, nonnulla de suo addiderunt: alicubi obscuriora relinquuntur, quæ subinde lectorem diligenter vel cruciat, vel fallunt: ut cernere licet in libris meteorologicis, & De cælo, ac phylis Aristotelis, vtilissimis quidem libris sed à nostris non intellecti in scholis reiciuntur. De Platone quid dicam? is nili sua lingua legatur, nemo iudicare poterit de illius diuina vel doctrina vel eloquentia: reclamante quadam inexplicabili & copia & suauitate, in qua vir ille in ea lingua supra humanum ingenium dominatur. Quare doctissimus iuuenis Thomas Lupsetus, quum alterna opera Platonem legere mus Lutetia, is subinde versum Platonem, nothum aut Academicam vappam appellare consuevit quoties Latinum cum Græco conferremus: adeo diuinæ illius virtutes extra Græcum sermonem perci nequeunt. Idem de Xenophonte, Theophrasto, Plutarcho, atque cæteris grauissimis philosophis, & doctrinæ castitate & eloquentiæ dotibus admirandis, iudicare licet.

Iam verò ut per cæteras philosophiæ partes progrediamur, iatrice ac therapeutice, naturalis philosophiæ & honestæ & necessaria disciplina, si purè proque dignitate tractetur, certissimè: quæ *περὶ τὰ ἀόριστα* compendium afferens, sed barbarorum linguæque Græcæ imperitorum scabie eam occupante, Deus bone quam squalida & strigosa reddita, quamque periculosis erroribus & imposturis elegantissima simul vtilissimæque professio deformata est! ubi pro Hippocrate & Galeno, huius artis *κορυφαίος*, & qui citra Græcorum eruditionem percipi non poterant, nescio qui barbari Auerroes & Auicennæ in scholas recepti sunt: quum illi interim multorum instar esse poterant, & reuera Homérico encomio digni, *ἰατροὶ ἀνδρῶν πολλῶν ἀνταχθῆναι ἄλλων*. Tota enim medicina, sicut & reliquæ philosophiæ partes, à Græcis petita. Idque indicant eius artis pharmacorum, vnguentorum, cataplasmatum, potionum, ceromatum vocabula: item animantium, plantarum, gemmarum, morborum, remediorum, instrumentorum, ponderum, mensurarum innumeræ nomenclaturæ: quæ quum apud nos etiam recepta, circulatorum atque huius linguæ imperitorum abusu detrita corruptaque, non intelligantur, non raro fit ut indocti medici portiones pro caraplastis, & (ut dicit poeta) *φαρμάκων πολλὰ μὲν ὕδα λυγρὰ καὶ ὀδρα* ministrent. Id quod designauit quidam, suppositorium, hoc est, pessum, pro pillulis præbens deglutiendum. Et tamen his ce impostoribus non dubitamus vitæ nostræ arbitrium concedere: nempe ut per experimentum mortis agant: quum sit in nulla professione periculum maius: ut de his verè scripsit Plinius. Atqui videmus nunc, Musis bene fortunantibus, ac melioribus literis reuiuiscen-

tibus, quosdam Græcarum litterarum adminiculo fretos, strenuam operam nauare ut hæc disciplina suæ dignitati restitatur: huc iam incumbenibus Theodoro Gaza, Leonicensio, Manardo, Copo, Ruellio, & aliis plerisque ætatis nostræ *ἀρχαίους*, qui Augur illud barbarorum medicorum stabulum è Græcorum fontibus abluentes, eius disciplinæ candidatos ad ea collinare docent, sine quibus *ἀσκαπὸν τὸ ζῆνον οὐκ*.

Ad iuris prudentiam (hoc est *νομικὴν*) venio, professionem & amplissimam & religiosissimam, nempe Reip. humanæque societatis ac pacis tuendæ magistratū. Qua arte quū & hæc Academia maximè celebretur, & nos olim, nondum satis politiorum litterarum viatico instructi, ad huius studium perpulsi, atque etiamnum studiorum nostrorum scopum defiximus: ne illotis manibus tam seriæ ac sacrosanctæ artis studium capesseremus, (quæ diuinarum humanarumque rerum, iusti & iniusti notitiam proficetur) Imperatoris consilio admoniti existimauimus satius *παλινδ' ἐρεμῆσαι ἢ δ' ἄρ' αὖτ' ἔχειν*, ut dicitur in proverbio: & ad vtriusque linguæ studia, veluti ad suauissimas pellices reuerii, tantisperdum illarum consuetudine instructis atque exatiatis liceret cum legitima pro dignitate *σπουδαίῃ*: quum citra illas, nullas seuiores disciplinas exactè tractari posse exploratum sit. Iam verò fat scio esse plerosque sic persuasos, ut existiment ad iuris prudentiæ studia Græcam eruditionem non tantoperè requiri: quos tamen, si me patièter audierint, bonam spem concipio, sententiam eos immutatos. Primum enim nemo diffiteri potest, iuris nostri originem & reipub. instituendæ formas Romanos à Græcis petitas instituisse. Deinde (ut antè quoque commemoratum, Romanis Græcam linguam familiarem & in deliciis habitam) maiorum gentium iureconsulti, qui iustitiæ magis quam imposturarum ac litium studiosi, quum vtriusque linguæ periti & in omni disciplinarum genere exculti essent, non existimabant quenquam fore tam impudentem qui ad hanc religiosissimam artem accederet, nisi & ipse Græcæ eruditione instructus esset. Vnde subinde è Græcorum thesauris *καίματα* proferunt, quibus vel in respondendo vel interpretando iure vtuntur: non solum voces & sententias Græcorum philosophorum, poetarum, oratorum, tanquam gemmas & lumina orationis, ad res significantius exprimendas, adque propositum probandum insulciantes, sed & epistolas & rescripta Imp. atque aliorum iureconsultorum responsa Græco sermone subinde inferunt. Neque id abs re: quandoquidem iuris prudentiam cum philosophia coniunctam, & Cicero & Ulpianus testantur, nempe politicæ ethicæque portionem esse. Philosophia autem cum suis pedissequis orbem disciplinarum complectitur, quam Quintilianus, vir in iureconsultorum seminario consularis versatus, causis agendis necessariam exigit. Ad hæc iureconsulti communiter fatentur, in causis dicendis philosophorum, poetarum, oratorumque auctoritatem allegandam & recipiendam. Id quod Paulus iurecons. comprobatur: quum Hippocratis auctoritate comprobet, septimo mense partum legitimum nasci. Et Iulianus sequitur Aristotelis sententiam in respondendo, qui tradit quinque simul liberos nasci posse. Emptionis venditionisque contrahendæ modus ex Homero allegatur. Vnde hic Accursius, quantumvis ab his literis alienus, tamen necessitate veritatæque ipsa compulsus, erumpere cogitur: Nota, (inquiens) poetarum & philosophorum auctoritates in causis allegandas. Idque fecisse iureconsultos passim videre licet, suas l.l. ex horum scriptis locupletantes: ut cum aliàs innumeris locis, tum ff. de l.l. ex Demosthene & Chrysippo, &

Theophrasto, item ex Aristotele titulo de vsuris, & Platone, ff. de nundinis l. secunda. Sic tit. de pœnis, animaduersionis delictorum suppliciorumque ratio ex Homeri carminibus petitur, quemadmodum eo titulo capitalium causarum qualitas è Demosthenis sententia suncitur. sed quæ loca deprauata lectoribus iudicibusque sæpe imposuerunt. Notaruntque hæc eruditiores litium decidores, ob linguarum meliorumque literarum incitiam capitaliter hallucinatos plebsque. Animaduersionem igitur iureconsulti veteres, non modò lenociniis verborum, sed sententiarum etiam grauitate scaterere literas humaniores: quæ etiam testimoniorum & iudicati non rarò obtineant vim. Solon è septem Græciæ sapientibus vnus, Homeri versibus sententiam suam iudicibus approbasse dicitur: vt videlicet Salamin insula à Megarensibus occupata adiudicaretur Atheniensibus, abdicatis Megareis. Quare non temerè à Iustiniانو Homerus omnis virtutis eruditio: nisque parens celebratur. Et quamquam iureconsultis qui iurisprudentiæ sylvam peruagati fuerint, non est obscurum, leges exactè rectèque intelligere citra Græcæ linguæ peritiam perinde esse ac si quis sine pedibus ambulare tentet: tamen si quis hic mihi ex iis quæ dicta sunt, ἀμαρτυρεῖ credere nolit, hunc ego iubebo mox aspicere ea quæ sunt ante pedes, hoc est ipsa iuris incunabula: & reperiet in ipsa statim iuris diuisione, ius scriptum & non scriptum vocari ad imitationem Græcorum νόμον ἢ θεσμὸν, vbi hæcenus imperitum vulgus ridiculè legit, fono i monoi. Verùm vt hæc leuiora, & quæ §. item pretium, tit. de empt. Et §. i. de iniur. item §. de suis ad l. Aquil. & alia pleraque institutionum loca transiliam, vnum proferam de donatione locum, vbi donationis causa mortis, ratio è Telemachi Homericæ exemplo declaratur, locus hæcenus à paucis dum rectè explicatus: ac primùm (quod equidè sciam) à nobis ex Odyss. libros interpretatus. Id quod celeberrimi nominis iurecons. Claudius Cantiuncula testari poterit: qui ex meo exemplari à me adnotata excepit, atque hinc alij quidam imitati. Quemadmodum & de pub. iud. obscurato loco è Xenophonte lucem addidimus. Vbi Accursius, cum Academicis iubet lectorem ἐπιτιχῆν, Græcum (inquiens) hoc totum: omite. Sicut aliàs, Hoc Græcum est: (inquit) quod legi non potest. Quid (obsecro) id aliud est quàm cæcum cæco ducatum præbere, & vtrunque in foueam, hoc est in errorem, prouoluere? ô infelicia tempora. At verò ipsas Pandectas, hoc est apothecas, atque aded iuris ciuilibus campos ingressis, Deus bone quàm hic se offerunt multa nostrum institutum comprobantia! Siquidem in ipso limine, hoc est titulo libri, offendere cogitur: ac nec ipsum procemium intelligere poterit Græcæ linguæ ignarus. vbi pro αἰῶ, hircos, loco αἰῶντι, coloritæ, hoc est, prognosis Græcis nescio quæ αἰῶντα & carcinomata, Græcæ videlicet linguæ inopia, supposita atque innata sunt: quibus tamen nominibus Iustinianus iuris ciuilibus gradus distinguere voluit, quæ admodum & hodie Baccalaureorum & Licentiatorum ac Doctorum vocabula recepta sunt: vt totius procemij intellectus ex his vocibus pendeat. Ad eundem lapidem impingitur l. 2. C. de vet. iur. enucl. vbi pro χῆρσι surrepsit nihil nisi, Hoc Græcum est. & mox pro περὶ πᾶσα, natrix: perinde ac si quis scripturam interpreter piscem. Quid (obsecro) excogitari potuit absurdius: quum tamen totius constitutionis sententia in his lateat vocabulis, quæ de legum interpretatione loquitur. Lib. 5. ff. ex Adriani principis rescripto Græco, parum fideliter verso, Accursius, hircum mulget, & Bartholus ac cæteri cribrum suppo-

nuunt: vtrique æquè inepti, priuatum Atheniensium magistratum, hoc est ἀρχοντα, ad quolibet magistratus referentes, genuinam rescripti sententiam peruertunt: ita vt incertum relinquatur quid sibi voluerit princeps, quum dixerit, n agitratu cognoscere de his rebus pro quibus tutores fuerint. non enim rebus tutores dantur, sed personis. Ad eandem erroris regulam exigi poterunt tit. de appellat. vbi Vlpianus disputat an aduersus principis rescriptum appellari possit: vt si fortè præses aliquis ad Imp. scripserit, atque responsum sit, an hic appellandi locus. Iureconsultus rescriptum Græcum citat. eius tam verba quàm sententia corruptè reddita, tamen oraculi vice leguntur supposititia, explosis genuinis. Nam pro eo quod Græcè, ὅτι ἐν ὑπαρχῇ τοῖς βουλευμένοις ἀπὸ ἀλλήλων ὁρῶντες τὴν ἀποφασιν, horum loco legitur, Prouocare ab enunciatione licentia existit. Ita vt Accursius senserit, ab enunciatione, hoc est à peruerse principi narratis, appellari posse: quum sit accipiendum de eo ad quem prouocamus, & ab ipso rescripto, non autem à quo. ἀποφασίς enim hic non enunciationem (vt apud Aristot. ἀποφασίς) significat, sed sententiam & responsum, vt Andreas Alciatus eruditè animaduertit. Succedunt non minoris momenti errata, inter quæ est Eudæmonis cuiusdam supplex ad Antoninum Cæsarē libellus. Tota lex Græco sermone à Volusio Metriano iureconsulto refertur: ex peruersa autem interpretatione Græcæ legis, iuris aliquot professores magni nominis in eum venerunt errorem, vt huius legis testimonio freti, affirmarint imperium maris ad principem Rō. non pertinere: vt alio errore alium trahente, addiderunt, Venetos non esse sub imperio Rom. quum Græca ipsa, si ritè intelligantur, exertè contrarium probet, atque omnem ambiguitatem faciliè discutiant. ἐγὼ δὲ κῶσμον κύριος, ὃ δὲ νόμος, τῆς θαλάσσης. non quòd Imp. non sit dominus maris, sed quòd lege Rhodia iudicet, & non priuata lege. Eiusdem notæ in L. Lucius. ff. de seruit. imb. pr. Bartholi lapsus. nam interpretis imperitia veluti bubulis naribus ductus, nescio quas ἀρχὴς διορίσεως comminiscitur distinctiones de concessionibus personalibus, & quæ ad heredem transeant: quum quod Græcè legitur, χαλεκομαίονται, nihil ad heredes faciat. Possem innumera rescripta, epistolas, legesque integras, perinde atque alias Græcas & voces & sententias, commonstrare: nisi ab eruditissimis nostræ ætatis iureconsultis Budæo & Alciato petere liceret, quæ passim per totum corpus in ris sparsa incitiæque huius linguæ deprauata, periculosos errores pepererint, at Græcè peritis perspicua sunt. Cuiusmodi sunt, L. 2. ff. de legib. L. pen. ff. quib. caus. pig. vel hypo L. Ticia, & L. Codicill. ff. de leg. 2. Adde L. cum quis ff. de legat. 3. Item Alex. rescriptum ff. de appell. L. 2. de nundinis. L. septicia, ff. de pollic. Sequole nuncium in L. thais, ff. de fideicommiss. lib. L. natorum, ff. de verb. sign. Postremò totum titulum de excusationibus Tut. Græcè scriptum si Modestinus ipse non fateretur, tamen orationis ductus clamaret, sordidus & incultus, à quodam vtriusque linguæ æquè imperito translatus: quod quiuis faciliè deprehendet (nisi prorsus plumbeo sit ingenio) si cum nitido & culto iureconsultorum stilo conferatur. Ridiculum quàm Accursius hic se torqueat, hesitans è Latine in Græcum sermonem, an contrà, conuersus sit, in omnes formas pueriliter se versans, neque elabi potest. vt taceam voces quæ identidem occurrunt leges peruaganti, non prænitendi tam en momenti: in quibus simul & is, quisquis est, qui Græca interpretanda suscepit, & cum hoc glossatores fædè lapsi sunt, vel perieram ipsa Græca interpretando, vel submotis ger-

notha insuentes. ut in L., ff. de LL. *ὅτι τὸ πλεον :* & in L. obsequare, de off. procons. *ὅτι δὴ μὲν α, κατὰ πλεον, μὲν τὸ πλεον :* & L. athletes ff. de his que no. inf. *ἀραβευταί.* Sub tit. de edil. edi. morborum. Sub tit. de grad. nomina propinquitatis, de verb. significat. omnis generis vocabula Græca occurrunt à iureconsultis citata, in quibus interpretandis ridiculus est Accursius. Vnum proferam è quibus cætera, sicut leonem ex vnguibus, licebit aestimare. Parabolæ inquit medicos esse ab eo quodd multas parabolas habeant & loquaces sint : & Archigerontes, sacerdotes quibus delicta sua in metallum damnati confiteantur. Atque hæc tanta fiducia sui profert (tanquam certus suarum interpretationum) ut quicquid, quantumvis ineptum, in mentem venerit, pro oraculo recipiendum postulet: reuera quod à Thucydide dictum, *τὴν μὲν ἀμαθίαν δραστὲς* efficere; declarans: quum alibi arrogantius iactare non pudeat, nomen tibi Accursio fataliter inditum ab accurrendo iuris tenebris. Equidem affirmare potius ausim, ab accersendis tenebris nominatum. Sed dicet aliquis, de vocibus iureconsultum, sicut nec medicum, esse solitum, si de rebus constet. Sed quomodo (obsecro) de rebus constare poterit, si voces quibus res significantur, non percipias? cui tandem diuinare dabitur germanam legis sententiam, si verba quibus ea constet non intelligantur? Annon voces sunt rerum notæ, sicut & scripta vocis sunt symbola? Quorsum attinet iureconsultos tam anxie de vocabulorum significatis disputare? quorsum titulus de verborum significationibus, & de legatis, aliisque passim locis, ubi iureconsulti in legibus & edictis vocum rationes diligentissime explicant. Condonari facile poterat iureconsultis qui in infeliciora secula inciderunt, si non ita tersè aut etiam Latine scripserint, quum alioqui in respondendo plerique ingeniosi fuisse deprehendantur: verum qui tanta impudentia bona studia corrumpunt atque conspurcant, quod suam ignorantiam tegant, ij per Nemesium digni sunt, ut à studiosis omnibus lapidibus obruantur, aut certè stercore conspergantur. Eoque maior gratia habenda Budæo, Alciato, ac similibus viris immortali laude dignis, qui hoc Accursianum nobis sterquilinum exportant. Quanquam hic non desunt qui obganniant, non esse has cultiores disciplinas de pane lucrando: hoc est, *ὁδὸν πλεον τὸν ἀφροντα.* Certè L. munerum, ff. de muneribus & hono. Arcadij responsum declarat, etiam iureconsulto necessariam esse harum cognitionem: ubi frumenti & olei coemptores, *σιτωναί & ἑλαιωπορεί* appellati, à leguleis explorati, ab eruditis Græcæ linguæ restituantur. Cæterum hic de priori iurisprudentiæ seculo. Italia verò & Roma Gothorum irruptione vastata, imperijque sede Constantinopolim translata, ipsa simul iurisprudentiæ schola eodém commigravit: & quum tota Italia atque adeò Latino orbe exularet, in Græcia seruata est. Imperator autem qui legum exuuias concentrariuit, quanquam analphabetus, tamen quia Græcus ipse, & in Græcia aulam habebat, ac denique iureconsultis vteretur Græcè quàm Latine peritioribus, quorum opera leges descripsit: & quia ad populi vsum eius regionis leges conderet, necesse fuit promulgare sanctiones ea lingua qua populus vteretur. Roma enim barbarorum incurtibus occupata, Beryto terræmotu diruto, sola Constantinopolis & imperij sedes & iurisprudentiæ schola fuit. Hic à Iustiniano, (ut dixi) Græco principe, Græcæ editæ sunt Novellæ, hoc est *νέμει* constitutiones: quas post Pandectarum, Codicis & Institutionum editionem, princeps ille veluti proprias ac absolutum iuris promptuarium per suos consiliarios componi iusserat, Græcèque sermone vulga-

rat. Sed post in Latinum sermonem translata non minus barbarè quàm ineptè, adeò ut sententiam pluribus locis parum assequi queas, hellenismo subolescente. Quum autem alibi Græcum exemplar conseruari dicatur, spes est fore ut propediem in communem studiosorum vsum & magnam reipub. vtilitatem proditum sit. Iurisprudentiæ igitur iam in solis Græcorum scholis versante, factum est ut & Pandectæ & *πῶδες* transferrentur in Græcum, & Institutiones. Pandectarum epitome, quod Romanorum ritus peregrinis gentibus declararentur, explicatius & copiosius in Græcam linguam translata Politianus testatur. Et nos eas è bibliotheca Bessarionis, quæ est Venetiis, exhibitæ inspeximus, & loca quædam decerpimus: futurumque speramus ut aut nostra aut aliorum opera Græcum exemplar Latinis scholis illustratum in lucem propediem proditum sit.

Sed ne diutius vos remorer in iuriconsultorum schola, & veluti in propria arena longius *παρμελαίνω* videar, ad theologiam conscendimus, eamque professionem quæ sacrosancta religionis nobis oracula tradit, atque adeò salutis nostræ summam. Ea verò quum & ipsa Græco vocabulo à verbo Dei appelletur, neque è spinolis quæstionibus, aut vanis sophistarum argutiis, sed ex nouo & veteri instrumento, eque Prophetarum & Apostolorum doctrinis, diuini spiritus dono & inspiratione haustis, reuerenter flagitanda sit: non video quo pacto eam assequaris aut certè pro dignitate tractare, deque ea rectè iudicare possis, si sermonis Græci, quo hæc tradita, rudis sis. Siquidem totum nouum testamentum (quod nobis latum æternæ redemptionis nuncium exhibet, Græcè ab Apostolis & Euangelistis traditum: quibus reliquus totus mundus nihil habet venerabilius. Adhæc, ut in Græcia Christiana fides plurimum propagata, & Christiani primum appellati, ita theologos nobis præbuit ea regio & scripturæ singulari peritia & eloquentia vitæque sanctimonia commendatos. Nam quos tulit, obsecro, ab Apostolorum temporibus vlla lingua vel ætas, quos cum Basilio, Chrysostomo, Nazianzeno, Eusebio, Origene, Theophylacto, Athanasio, Epiphania, atque innumeris aliis, illique grauissimis, Græcis theologis conferas?

Aliquanto post.

Porro quanquam declaratum sit, nullas apud Latinos disciplinas citra Græcarum literarum eruditionem exactè tractari posse: idque ita clarè commostratum per omnia Latinorum studiorum genera, ut inficiari nemo possit: tamen non desunt passim in academiis literarum hostes, qui, non dico, muissent apud se, sed publicis etiam decretis ab his linguis deterreant. Quorsum (inquiunt) hæc studiorum nouatio? quid nobis cum istis linguis, iam plus octingentis annis hic non vsurpatis? & tamen hæc ætas nobis ingenia illa præbuit & theologiæ & aliarum professionum columnas? Thomam, Scotum, Bonauenturam: qui ob singularem in scripturis vel eminentiam, vel perspicaciam, doctores sancti, subiles, seraphici, irrefragabiles appellati: item Bartholum, Baldum, Alexandros, Durandos, iuris monarchas. in medicinis Auerroem, Arnoldum de villa noua: in philosophia, Occam, Buridanum, Tartaretum, atque innumeros alios in sua professione celeberrimos viros, qui Græcas literas nunquam attigerint? Quod autem dicunt hanc linguam esse nouam: quid audio? nouæ hæc lingua? quia ipsi eam non didicerunt? quum Græcam constet ante Latinam fuisse, & qua omnes disciplinas traditas, adque Latinos velut è fonte deriuatas, suprà satis demonstratum arbitror. Certè constat, hanc à nostris olim

vsurpatam, & ante bis mille annos Celtas & Germanos hac lingua vsos, cum in reliquis ferè rebus, tum priuatis rationibus & tabulis, Cæsar ostendit Comment. belli Gallici. Nihil olim apud Romanos referebat, Græcè an Latinè loquereris, quum Romanorum literæ in fastigio essent: & Claudius Cæsar utrâque linguam, nostram appellare solebat: qui & ipse Romanus Græcas scripserit historias, quas citat Steph. *ἐκ τῶν ἱμῶν* Imò & Romæ natos, neque Italiam egresfos, Græca monumenta reliquisse. Adde, Gallos & Germanos hac lingua non modò in scholis, sed publicis administrationibus vsos: vt de Carolo & Friderico Imp. Inque nostra lingua tam multa eius linguæ vestigia extare, suprâ adinonitum. Et hinc est quòd Quintilianus (qui viginti annis iuuentuti instituendæ præfuit) Græca cum Latinis non solùm coniungenda celsit, sed à Græcis etiam auspicari, quem morem sua æra e durasse, T. Livius lib. 9. ab vrbe, narrat. Et Pontifices atque Imperatores huc respexerunt, quum decretis, privilegiis ac stipendiis harum linguarum professores in publicis scholis instituerunt. Porro quòd æra hæc aliquot seculorum præclara tulerit ingenia ex omni scientiarum genere, non disiteor: attamen longè futuros absolutiores si in feliciora secula incidisset, & huius linguæ præsidio adiuti fuissent. Negare enim non possumus quin plerique fœdè huius inopia lapsi sint: & haud dubiè longè rectius & elegantius sua quique scripta tradidissent, si Græcorum literis exornati fuissent.

Paulo post.

Sunt & alterius classis harum literarum impugnatores Suffeni, qui etsi sciolis & rhetoricaltri videri velint, & Latinæ linguæ deos se existimantes: id inde est quia vident huius linguæ peritos præferri, literasque felicius tractare: vulpeculæ instar *ἑλπίδα*, quæ, quum pira in arbore assequi non poterat, insipida cauillabatur, ad eundem modum & his literis destituti, & tamen erudituli videri volentes, vndeunque fugillandi captant occasionem: acutè se & valde falsè impetiisse itudia rati, quoties vel Græculos esurientes per contumeliam appellant: vel illud *καὶ τοῦτο*, ex poeta, in Græcorum mores iactent. Mirum autem quàm sibi Ciceroniani videantur, quando illas ex oratione pro L. Flacco calumniæ tabellas proferunt. Cæterùm donemus, quod Cicero testatur, Græciam à veteri illa, quæ gloria, opibus & imperio floruerit, degenerasse: fuerintque seruiente Græcia, tales aliquot Græculi, vel leues, vel turpiter quibuslibet quæstibus expositi, quales taxat poeta, & Lucianus notat in libello *ἐπὶ τῷ δὲ μὴ σὺν ὁμολογίᾳ*: an ex illis decet vniuersam gentem æstimare, aut linguam execrari tam multis modis vtilem? Peruersum per Nemecin eertè iudicium. Quin pro his producit Agesilaos, Socrates, Phociones, Aristides, & innumeros alios, vitæ continentia morumque grauitate insignes: & totidem quot apud Romanos, qualescunque virtutes spectes: adco vt Plutarchus in *ἐκ τῶν ἱμῶν* non dubitauerit cum Romanis præstantissimis Græcos modò & virtute non inferiores opponere. Quòd si paulatim veterum morum seueritas vnà cum imperio declinauerit, vt est rerum vicissitudo, vt nihil vsquam stabile: quid mirum? quum idem hodie liceat cum in aliis gentibus tum in Romanis desiderare, si cum veteribus comparas.

Paulo post.

Quòd si Græcis voces sunt ad quamlibet rem significandam, etiam parum pudicam, appositæ, sunt in eadem lingua quæ sacrosancta mysteria eadem dexteritate exprimant. Quare non vitium hoc, sed laus est linguæ, posse significanter & viuam rem exprimere, quo dono si quis abutatur, id non linguæ, sed abutentis vitium. Quòd si ea omnia abicienda essent, quæ in abusum rapi possunt, ipsa clementia tollere e medio necesse foret. Neque Græci solùm blandimentibus verbis vtuntur, verumetiam Latini Corculum meum & suauium, animula vagula, blandula, dixere. Quòd si quis re per se non inhonesta, a se a lobscentiam abutatur, impari hominis, non linguæ, morbus est. Romanis antiquam seueritatem obtinentibus, Græcorum elegantia, luxur videbatur: nunc mirum si Cicero, Græcis alioqui parum popularis, quòd causam suam, hoc est Latinæ linguæ eminentiam, commendatorem redderet, Græcorum fidem uioreque eleuarit apud suum populum, quo nullum nomen presentius duceret, palpando, atque linguam, cuius ipse princeps fuit, velut finia suos catulos touere? Non iminerit repetundarum (vt testatur Hieronymus) atque adeò ingratitude a Græcis accusatus Cicero: quum ipse fateatur præclara illa ingenij ornamenta, philosophiam & oratoriam facultatem, a Græcis accepisse, atque Athenas inuentices vocet omnium doctinarum: in quibus summa dicendi vis & inuenta & perfecta sit: neque quenquam vel in philosophia vel alio quouis eruditionis genere citra hæc literas posse quicquam laude dignum præstare. Cuius rei fidem maiorem facit, quòd filium, quem vnice diligebat, Athenas miserit, vt suo exemplo Græca cum Latinis coniungeret: idque non in philosophia solùm, sed in dicendi quoque exercitatione. Vnde satis liquet, Ciceronem in hac causa perinde atque in aliis quibusdam, non ex animo, sed contra conscientiam testimonium plerique scripsisse. Neque dubium quin si Græce linguæ, vt Latinæ & a se illustrata, patrocinium suscepisset, aliis vsus fuisset argumentis, & diuersa longè protulisset. Verum enimvero quum Latinam, etiam (si diis placet) Græca locupletiore facere contendat, & ostendere, Græcos voce qua inepti significatio exprimitur, carere: hinc quàm fuerit æquus facilè intelligunt qui Græcè norunt: quum eam significationem non semel exprimant, & vocabulis oppidò quàm appositis. Id quod eruditè simul & copiose declarat vtriusque linguæ aniles Guillelmus Buæzus. Quòd si donetur Græcos eo vocabulo carere, non tamen ex hoc protinus conuinceretur, Græcam linguam ieunam esse, & Latinam Græca copiosiore: si expendamus quàm multa sint quæ quum Latinè dici conimodè non queant, Græcis vocibus ceterimus: vt liquidius antè demonstratum.

Paulo post.

Iacebant logicæ disciplinæ cum mathematicis: philosophia omnis obscurata, hac lingua semel subiecta: medicina cum iurisperitencia, poetica simul & historica: breuiter omnes disciplinæ & monumenta ingeniorum sic barbarorum commentis conspurcata fuerant, vt, nisi hæc lingua reuixisset, ad solidam eruditionem perueniendi nulla spes affligeret. &c.

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

Aedibus rapiebant clinodia. Simul etiam mulieres
Captivas cum liberis ducebant ad naues violenter.
Contra moenia verò flammam vastatricem armanes
Opera Neptuni una confuderunt flamma.
Ibi etiam magnam sepulchrum dilectis civibus factum est,
Troia incensa. Ignis verò vastatricem noxam
Xanthus salsus fluvius intuitus, fleuit plorando.
Ipsi verò Græci Polyxenes sanguinem fundentes ad sepul-
Iram placantes erant mortui Acaïde. (chrum Achilles,
Troianas potto mulieres fortiebantur. Caeterum etiam omnium
Aurum dimiserunt & argentum, quibus profundas
Naues onerantes, per mare grausonnm
E Troia saluebant, bellum finientes Achivi.

Ἡρακλῆος θαλάμῳ κειμένη· σὺ δὲ γυναῖκα 665
Ληϊδίαν σὺ πατρὶ ἀγορῇ πρὸς αἰῶνα.
Τεῖχεσι δὲ πρὸς ἑλπίσιν ὅτι φλόγα θύει καί τις,
Ἐργα Ποσειδάων· ὅ· ἰν σὺν ἡμεῖς αὐτῶν.
Αὐτὸς δὲ μετὰ σῖμα φίλοις αἰετοῖς ἐπὶ θῆ·
Ἰαί· αἰ θαλάσσης· πύρε δὲ ὀλεσὶ πόλιν ἄτλη 670
Ἐλδοῖς ἰδὼν, ἔκλαυσεν ῥῶν δὴ μὲν πύρε.
Οἱ δὲ Πολυξένος δὴ τῶν αἰμα χροῖτο,
Μυῖν ἰλασσομένη τοῖς νεκροῖς Αἰακίδα.
Τροίαν δὲ ὁ γυναικὶς ἐλάττωσεν, ἀλλὰ τι πάτερ
Χρυσὸν ἐμίσθησεν καὶ ἀργυρὸν οἷσι βαθείας 675
Νῆας ἐπαχθίσαντες, ἐκείνου δὲ πύρε.
Ἐκ Τροίας αἰετοῖς μὲν πύρεσιν Αἰακίδα.

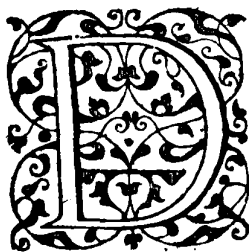

M OY Σ A I OY T A K A Θ H P Ω

KAI Λ E A N Δ P O N .

M V S Æ I D E H E R O N E

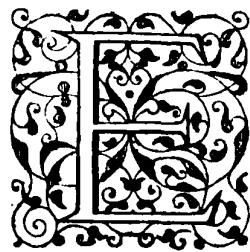
E T L E A N D R O .

IC Dea occultorum testem lu-
cernam amorum.
Et nocturnum natalorem per
mare vectarum nuptiarum.
Et coelum tenebrosum, quoniam non
vidu immortalis amoris.
Et Sestum & Abydam, ubi mi-
ptia nocturna Herus,
Natanemque Leandrum simul
& lucernam audio.

Lucernam annunciantem nuntium Veneris,
Herus nocte nubentis nuptiarum ornantem nuntiam. (piter
Lucernam amoris simulacrum, quā debuit aetherius sup-
Nocturnum post officium ducere ad consortium astrorum.
Ac ipsam appellasse sponsas ornantem stellam amorum.
Quoniam sui ministra amatoria curant.
Nuntiamq; servavit insomnium nuptiarum.
Amoquam molestus flatus flaret inimicus ventus.
Sed etia mihi sanentis unum concanne finem
Lucerna extinguit, & percutit Leandri.

SESTVS erat & Abydas e regione, prope mare
Vicina sunt urbes: Cupido arcum tendens,
Ambabus urbibus unam commisit sagittam.
Iuvenem vrens & virginem: nomen verò eorum
Suavisque Leander erat, & virgo Hero:
Hæc quidem Sestum habitabat, ille verò oppidum Abydi,
Ambatur urbium perpulchra stella amor:
Similes inter se tu verò si quando illac transibis,
Quare mihi quandam turrim, ubi quondam Sestias Hero
Stabas lucernam habens, & dux erat Leandro,
Quare & antiqua marisonum fretum Abydi,
Adhuc deslens mortem & amorem Leandri.
Verum unde Leander in Abydo domos habitans,
Herus ad amorem venit, amorem verò deunxit & ipsam?
Hero graiosa generosum sanguinem sortita,
Veneris erat sacerdos: cum nuptiarum verò imperita esses
Turrim a parentibus apud vicinam habitabat mare,
Altera Veneris regina, castitate verò & pudore
Nunquam collectarum commercio usa est mulierum:
Neque tripudium graiosum adiuvi iuuenilis ætatis,
Limorem evitans invidum mulierum.

ΙΠΕ δὲ ἀκρυσίον ἐπιμα-
τυρά λυχνον ἐράτων,
Καὶ νύχρον πλωτῆρα θαλά-
σσης πύρεν ὑδρῶν αἰών,
Καὶ ῥά μιν ἀγλῶστα, τὸ
ἐκ ἰδὲν ἀρδύτος ποῖς
Καὶ Σησὸν καὶ Ἀβύδον, ὅτι
ῥά μιν ἐννυχὸς Ἡρώ.

Ναχέωρον τε Λιανδρὸν ὁμοῦ καὶ λυχνον ἀκύνω, 5
Λυχνον ἀπαγγέλλοντα δὴ καὶ τοῦ αἰῶνος Ἀφροδίτης,
Ἡρώς νυκτῆρας μὲν ῥά μιν ἀγλῶστα
Λύχνον Ἐρώτος ἀγλῶστα· τὸν ὅστις αἰδέσθαι Ζεῦ
Ἐννύχρον μετ' αἰθλὸν ἀγῆν * ἐς ὁμοῦ μιν ἀφῶν,
Καὶ μιν δὴ καὶ τοῦ νυκτῆρας ἀφῶν ἐράτων, 10
Ὅτι πῶς ζῶντες ἐρωμαίνων ὁδὸν αἶσαν,
Ἀγγεῖλον τ' ἐπὶ αἶσαν ἀποιμῶν ὑδρῶν αἰών,
Πῶς καὶ τοῦ πλωτῆρος αἰδέσθαι ἐπὶ αἶσαν.
Ἀλλ' ὅτι καὶ μὲν πῶς μὴ σὺν αἰδέσθαι τὴν ἀγλῶστα
Λύχνον ὅστις νυκτῆρας καὶ ὁδὸν αἶσαν Ἀβύδου. 15

ΣΗΣΤΟΣ ἔστι καὶ Ἀβύδος ὁρατὴν ἐγγὺς πόλιν
Γεγονὸς εἰς πύρεν ἔρος δὲ αἰδῶ τῆς πύρεως
Ἀφροδίτης πολίτην ὅτι καὶ ζῶντες αἶσαν,
Ἡδύον φλέξας καὶ παρδύον αἰδέσθαι δὲ αἶσαν
Ἰμερῆς τε Λιανδρὸς καὶ ἔστι καὶ παρδύον Ἡρώ. 20
Ἡ μὲν Σησὸν ἔρασε, ὁ δὲ πόλιν Ἀβύδου,
Ἀφροδίτην πόλιν ὅτι καὶ αἶσαν ἀφῶν.
Ἰκαλὸς ἀλλ' αἰδέσθαι δὲ εἶπε τὴν αἶσαν ὅτι καὶ
Δίξω μοι πῶς πύρεν ὅτι καὶ Σησὶας Ἡρώ 25
Ἰκατο λυχνον ἔρασε, καὶ ἔρασε Λιανδρὸς
Δίξω δὲ ἀφῶν ἀγλῶστα πῶς μὴ Ἀβύδου
Εἰσὶν πῶς καὶ αἶσαν μὴ ὅτι ὅτι καὶ Ἀβύδου.
Ἀλλὰ πῶς Ἀβύδου καὶ Ἀβύδου δὴ αἶσαν αἶσαν
Ἡρώς ἐς πῶς αἶσαν, πῶς δὲ ἐπὶ αἶσαν καὶ αἶσαν
Ἡρώ μὴ καὶ αἶσαν ἀφῶν αἶσαν ἀφῶν, 30
Κύπεδος καὶ ἔρασε, ῥά μιν δὲ αἶσαν ἀφῶν
Πύρεν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν
Ἀλλὰ Κύπεδος ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν
Ὅτι καὶ ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν
Ὅτι καὶ ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν 35
Μάμιν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν.

Καὶ 3

Κἄν γ' ὅτ' ἀγλαῖαι ὕλησι καὶ ἐὶς γυναῖκας.
 Ἀλλ' αἰεὶ καὶ θέραισι ἰλασκόμεναι Ἀρεσίδι τέλει.
 Πολλὰ καὶ ἐν τῷ ἔρωτι παρηγορήσκει θυγαῖται,
 Μῆντε γὰρ οὐρανὸν φλογερῶν ἐξέμεναι φανέρηται.
 Ἀλλ' οὐδ' ὅς αἰεὶ πνευμένην ὄντας αἰσθεῖ.
 Διὰ γ' Κυβερίδι παίδεσθαι ἔλπει δόρπη,
 Τίλει δ' αἰεὶ Σίστον ἀρῶσιν Ἀδωνίδι καὶ Κυβερέει.
 Πανσύνδι δ' ἑσπεύουσιν ἐς ἑσπρὴν ἡμῶν ἰκαίως
 Οὔτοι γὰρ τράλῳ ἀνδραγαθίᾳ σφύρα γυναικῶν,
 Οἳ ὡς ἀπ' Αἰώνος καὶ δι' ἐπιθήκης ἀπὸ Κύπρου.
 Οὐδὲ γυνὴ τις ἔμμεναι* ὅτι πᾶσι Κιβήρησιν.
 Οὐ Λιβαίου θυγατὸς ἐπὶ Περικλῆσι χορδαῖαν,
 Οὐδὲ σφικτόπῳ τὴν ἑξήπτο τῶμος ἑσπρῆς,
 Οὐ Φρυγίης γαίτης, οὐ γαίτοισι* αἶσος Ἀκύδου,
 Οὐδὲ τις κίχων φιλοπαύσασθαι* ἢ γὰρ κίχων
 Αἰὲν ὀλβιότητων τις ὅσα φάσις ὄναι ἑσπρῆς,
 Οὐ πόσον ἀδαμάτων ἀγέμῳ σπινθήρισι θυγαῖται,
 Οὔτοι ἀνείρεσθαι δὲ καλλιὰ παρδινίαν.
 Ἡ δὲ Σίτης ἀπὸ γυνὸν ἀπὸ φύχῳ παρδῶν* Ἡρώ,
 Μαρμυρῶν* χαλκίεντος* ἀπαρτάπιστα σφυστόπου,
 Οἷά τε λῶκο παρδῶν* ἐπαιτύλιστα Σηλίου,
 Ἀκρὰ γ' ἰχθυῶν φονίετο κύματα παρῶν,
 Ὡς ῥόδον ἐκ χαλύκων διδυμίοχρον* ἢ τὰς φάσις
 Ἡρώς ἐν μαλίστῳ ῥόδον λειμῶνα φανίλλας.
 Χαλκῶν γ' μαλίστῳ ἐρυθαίνετο νιντοφῶν δὲ
 Καὶ ῥόδα λῶκο χρίτων* ὡς σφύρα λαμπρὸν κούρης,
 Πολλὰ δ' ἐκ μαλίστῳ χαλκίεντο ῥῶν. οἳ δὲ παλαῶν
 Τρεῖς Χάριτες γυνῶν το παλαιῶν αἰὲς δὲ τις Ἡρώς
 Ὁρθαλμῶς γυνῶν ἐχέτον Χαλκίεντι τεθῆλει.
 Ἀπτεκνὸς ἱέρεια ἐπείγειν ὄρατο Κύπρις.
 Ὡς ἢ ὡς σφί παλιν ἀεικνύσασα γυναικῶν
 Κύπριδος ἀντίερα, τίη διεφάνη τε Κύπρις
 Δύσατο δ' ἢ πᾶσι ἀπαλὰς φρίνας* οὐδὲ τις αἰδρῶν
 Ἡρώς οὐ ὡς ἑσπρῶν ἔχον ὁμοδύμῳ Ἡρώ.
 Ἡ δὲ ἀπ' ἀκαλλιδοῦς ὄντων ὅσην γ' ἔνδον ἄγῃται,
 Ἐσπρῶν ῥῶν ἔχῃ καὶ ἑμματα καὶ φρίνας αἰδρῶν.
 Καὶ Σπάρτης ἐπὶ βίῳ Λακωνάμῳ* ἑδρακον ἄστυ,
 Ἡρὴ ὡδὸν γ' ἀέθλον ἀκουῶν ἀγλαίαν.
 Τοῖσι μοι Κυβερέει γένει καδύνῃ δ' ἀπαλῶν τε.
 Καὶ τὰ χα Κύπρις ἔχῃ καδύνῃ μῶν ὀπλοτεράων.
 Παπταίνων ἐμῶν σπῆλαι, καδύνῃ δ' οὐχ εὐδὲν ὀπῶνται.
 Αὐτῇ καὶ τεθῆλει λείχων ἐπὶ θῆλῳ* Ἡρώς,
 Οὐκ ἀνέγῳ κατ' ὀλυμπὸν ἐφίμωρα θεῶν ἔχῃ,
 Ἡμῶν τῶν φερόμεναι ἔχον ἐπὶ δουρασιν Ἡρώ.
 Εἰ δὲ μοι αἰ ἐπὶ τῇ τελεῇ ἱέρειαν ἀφῶσιν,
 Τοῖσι μοι Κυβερέει γένει φερόμεναι ὅπαστας.
 Τοῖα μὲν κίχων τις ἐφῶνεν ἄλλοθεν ἄλλῳ
 Ἐλκος ἑσπρῶν ἐπὶ γυνῶν καλλίαν κούρης.
 Αἰγῶν τῶν Λεῖαδῶν, οὐ δὲ ὡς ἰδὲ δ' ἄλλῃ κούρῳ,
 Οὐκ ἔστιλες κρυφίως κατὰ τῶν φρίνας κίχων.
 Ἀλλὰ πνευμένην σπῆλαι ἀδύκῳ ἐν σῶνι,
 Οὐκ ἔστιλες ῥῶν σπῆλαι* ἀμμορῶν* Ἡρώς.
 Σὺν βλαβῶν δ' ἀκτῶν αἰεὶ το πυρὸς ἐφῶνται,
 Καὶ κραδίη πάφλαζεν ἀνιόντο πυρὸς ὀρῶν.
 Κάλῳ γ' ὡς ἑσπρῶν ἀμμορῶν γυναικῶς,
 Ὁζότερον μετῶπισι παλιν πλερέντος αἰσῶν.
 Ὁρθαλμῶς δ' ὡς ἔχῃ ἀπ' ὀρθαλμῶν βολῶν
 Ἐλκος ὀλιγῶν καὶ ὅτι φρίνας αἰδρῶν ὀδοῦ.
 Εἶλε δὲ μοι τότε θαμβῶν* ἀνδρῶν, ἔχῳ, αἰδρῶν.
 Σπῆλαι καὶ* κραδίη αἰδρῶν δὲ μοι εἶχον ὀδοῦ
 Θαμβῶν δὲ εἶδος αἰδρῶν, ἔχῳ δ' ἀπὸν ὀδοῦ αἰδρῶν.
 Θαλασσίως δὲ ἔσῃ ἔρωτος ἀνδρῶν ἀνδρῶν,
 Ἡρέα ποδὸν ἱκαίως καὶ αἰδρῶν ἑσπρῶν κούρης.
 Λέξῃ δὲ ὀπῶν δ' ὀδοῦ καὶ γ' ἔχῃ ὀδοῦ
 Λέξῃ δὲ ὀπῶν δ' ὀδοῦ καὶ γ' ἔχῃ ὀδοῦ
 Αὐτῇ δὲ ὡς ἑμματα ποδὸν ὀδοῦ καὶ ἑσπρῶν
 Χαίρειν ὅτ' ἀγλαίαν ἐπὶ σπῆλαι δὲ καὶ αὐτῇ
 Πολλὰ καὶ ἑμματα ἐπὶ αἰδρῶν ὀδοῦ καὶ

(Nam ob pulchritudinem inuide sunt femine)
Sed semper Cytheræam placavit Venerem,
Sape etiam Cupidinem concubabat libamentis,
40 Maure cum caelesti flammæam tremens phœœtram,
Sed neque sic evitavit ignitas sagittas,
Iamque Venerum populare venit festum,
Quod Sesti celebrant Adonis & Veneri,
Caeruatimq; festinabant ad sacrum diem ire
45 Quotquot habitabant mari circumdatarum extrema insularum,
His quidem ab Hemonia, hi verò maritima à Cypro.
Neque mulier vlla remansit in oppidis Cytherorum,
Non libani odoriferi in suppositibus salicis:
Neque accolarum quisquam deerat tunc festo,
50 Non Phrygia incolæ, non vicine ciuis Abydi,
Neque ullus iuuenis amator virginum: certe enim illi
Semper secuti, ubi fama est festi,
Non tantum immortalium afferre festinant sacrificia,
Quantum aggregatarum ob pulchritudines virginum.
55 Verum dea per ædem incessit virgo Hero,
Splendorem gratum emittens facie.
Qualis alba genas oriens Luna.
Summi verò nuæarum rubebant circuli genarum,
Vt rosa ex thecis bicolor, certe diceret
60 Herus ex membris rosarum præcum apparere:
Colore enim membrorum rubebat: cuius verò (puella:
Etiam rosa candidam induta tunicam sub talis splendebat
Multis verò ex membris gratias fluebant, sed antiqui
Treis Gratiæ mentiri sunt esse: alteruter verò Herus
65 Oculis videns centum Gratiis pululabat.
Profecto sacerdotem dignam nacta est Venus.
Sic ea quidem plurimum antecellens feminas,
Veneris sacerdotissa noua apparebat Venus.
Subiit autem iuuenum teneras mentes, neque ullus vir
Erat, qui non afflaret habere conjugem Heronem.
70 Illa autem benefundatam quacunq; per ædem vagabatur,
Sequentem mætrem habebat & oculos & præcordia virorum.
Atque aliquis inter iuuenes admiratus est, & dixit verbis
Es Spartæ accessi, Lacedæmonis vidi urbem,
Vbi laborem & certamen audimus pulchritudinum:
75 Talem autè nondum vidi puellam, prudentemq; teneramq;
Forè Venus habes gratiarum unam iuuenum.
Intuens desessum sum: faciem autem non inueni aspiciendæ
Illuc moriar, cubilia ubi conscenderim Herus.
Non ego in cælo cuperem deum esse,
80 Nostram uxorem habens domus Hero.
Si autem mihi non licet tuam sacerdotem tractare,
Talem mihi Cytheræa puellam uxorem præbeas:
Talia iuuenum quisque locutus est: undique alius
Vulnus celans insanivit, pulchritudine puella:
85 Gravia passe Leander, tu autem ut vidisti inchoam puellæ,
Nolebas occultis consumere mentem stimulis,
Sed ardentibus domitus inopinatus sagittis,
Nolebas viuere perpulchra expertus Heronis:
Simul in oculorum radiis crescebat fax amorum,
90 Et cor feruebat inuicti ignis impetu.
Pulchritudo enim celebris immaculata femina
Acutior hominibus est veloce sagitta:
Oculus verò via est: ab oculi ictibus
Vulnus delabitur, & in præcordia viri manat.
95 Cepit autem ipsum tunc stupor, impudentia, tremor, pudor:
Tremuit quidem cor, pudor verò ipsum tenebat captum.
Obstupuit verò pulchritudinem optimam: amor verò ademittit
pudorem.
Audacter autem ob amorem impudentiam affectans,
100 Tacite pedibus incedebat, & contrastetis puellam:
Oblique verò intuens dolosus torquebat oculos:
Nuribus mutis in errorem inducens mentem puella,
Ipsa verò ut sensu amorem dolosum Leandri,
Gauisa est ob gratias suas, tacite verò & ipsa
105 Sape gratiam suam occultis faciem,
Sæpe gratiam suam occultis faciem.

ν. τμή-
σιμον.

Nutibus oculis ianuens Leandro,
Et rursus exultis: ille vero intus animo gaudebat.
Quod amorem sensit, & non renuit puella.
Dum igitur Leander querebat occultam horam,
Lucem contrahens descendit ad occasum dies:
E regione autem apparuit umbrosa hesperus stella.
Sed ipse audacter adibat prope puellam,
Vt vidit atratas insurgentes tenebras,
Tacite quidem stringens roseos digitos puella,
Ex imo suspirabas vehementer: illa vero silentio
Tanquam irascens roseam retraxit manum.
Vt vero amata sensit instabiles natus puella,
Audacter manus variam traxit vestem,
Ultima venerandi ducens ad penetralia templi.
Pigrè autem pedibus sequebatur virgo Hero,
Tanquam nolens, talèmq; emisit vocem:
Famineis verbis minans Leandro:
Hospi, quid insanis? quid me infelix virginem trahis?
Alia uo via, me amque dimitte vestem:
Iram meorum euita locupletum parentum,
Veneris non te decet dea sacerdotum sollicitare:
Virginis ad lectum difficile est ire.
Talia minata est convenientia virginibus.
Faminearum autem Leander ubi audiuit furorè minarum,
Sensit persuasum signa virginum.
Et enim cum iuuenibus minantur fœmina,
Venerearum consuetudinum per se nuncia sunt mina,
Virginis autem bene olens boni coloris collum osculatus,
Tale verbum ait, amoris illius stimulo:
Venus cara post Venerem, Minerva post Minervam.
(Non enim terrestribus aequalis uoco te mulieribus,
Sed te filiabus Jovis Saturnij assimilo)
Beatus qui te plantavit, & beata que peperit mater,
Venter, qui te emixus est, felicissimus: sed preces
Nostras exaudi, amoris que miserecece necessitatis:
Veneris ut sacerdos, exerce Veneris opera:
Huc ades, initiare nuptialibus legibus dea:
Virginem non decet administrare Veneri:
Virginibus Venus non gaudet. si verò volueris
Instituta dea: veneranda, & ceremonias fides discere,
Sunt nuptia & lecti: tu autem si amas Venerem,
Mulcentium mentem ama suavem legem amorum:
Tuumq; servum me accipe, & si volueris coniungem,
Quem tibi Cupido venatus est: suis sapientis affectum:
Sicut audacem Herculem celer aurumq; Mercurius
Servitum duxit Iardanem ad puellam. Omphalemt:
Tibi verò me Venus misit, & non sapiens attulit Mercurius.
Virgo non te latet ex Arcadia Atalanta:
Qua olim Milanionis amantis fugit lectum,
Virginis autem curans: irata autem Venerem,
Quem prius non amavit in corde posuit toto.
Persuadere & tu cara, ne Veneri iram excites.
Sic factus, persuasit recusantis mentem puella,
Animum amoris peris errare faciens verbis.
Virgo autem morsa in terram fixit aspectum,
Pudore rubefactam abscondens genam.
Es terre traxis summitatem in vestigiis: cum pudore autem
Sape circa humeros suam contraxit vestem.
Persuasionis enim hac omnia pramunia: virginis autem
Persuasa ad lectum promissio est silentium,
Iam & suavitatum suscepit stimulum amorum:
Vrebat autem cor dulci igni virgo Hero,
Fulchritudineque suavis stupecebat Leandri.
Dum igitur ad terram habebat inclinos oculos.
Tunc & Leander amore furente vultu
Non desuigilabat videns tenerum collum vir-
ginis.
Sed verò Leandro suavem emisit vocem.
Verecundia madidum ruborem stillans à facie:
Hospi, his verbis forsitan & causam moueret:

κ. Ομο-
σιμον.

Νόμισι λαδεδισίον* λαπαγγήιον Λαδεδίον,
Καὶ πάλιν ἀνταλίσον* οὐδὲν δὲ θυμὸν ἰαδεδίον,
Ὅτι πῶθεν ἔωκεν καὶ ἐκ ἀποσίοντο κοῦρη.
Ὁφρα μὲν οὖν Λαίανδρ' ἐδίξετο λαδεδίον ἄρην,
Φίγγ' ἀνατίλασσε κατὰ τὴν ἐς δίστην πόν.
110
Ἐκ τῆς αἰτίας δ' ἀνέβαινε βαδεδίον* ἰσπερὶς αἰσίν.
Αὐτὰρ ἐδ' ἀποσπείων μετὰ τὴν ἐγγυδὶ κοῦρη,
Ὡς ἰδὲ κυανόπλοον ἐπὶ θρόνον αὐτοῦ ἐμύχλην,
Ἡρέμα μὲν δάδων ροδεδίον ἀκπύλα κοῦρης,
Βυρόδην ἐστὸν ἄρην ἀδιδόσπον* ὃ σπαστὴ
115
Ὅσα τε χωρὶς ἰδὲ ροδεδίον ἔξισσε σὺ χρίσιν.
Ὡς δ' ἐστὶν αὐτοῦ χαλκίοντα ἰδὲ ματὰ κοῦρη,
Θαροαίως παλαμὴ πολυδαίδαλον χρεὶ χρίσιν,
Ἐργα πῦρ αὐτοῦ ἐχρὶν ἐπὶ δὲ δάδων ποδ.
Ὀχυαίως ὃ πῶθεν ἐπὶ σπαστὴ παρδεδίον* Ἡρῶ,
120
Ὅσα τῶν ἐκ ἐδιδόσων τὴν δ' ἀνέκριντο ποῦν,
Θαυμάσιος ἐπὶ σπαστὴ ἀκπύλα Λαδεδίον.
Ἐπὶ τῇ μὲν γαίῃ; τῇ με δὲ σπαστὴ παρδεδίον ἔκριντο
Ἀλλὰ δὲ δὲ καὶ δάδων ἔκριντο δ' ἀνέκριντο χρίσιν.
125
Μελὴν ἰδὲ δάδων παλαμὴν ἀκπύλα.
Κύπεδος ὃ σὺ τοῖα δὲς ἔκριντο ἀφάσιν.
Παρδεδίον ἐπὶ δάδων ἀκπύλα ἔκριντο ἰδὲ δάδων.
Τοῖα μὲν ἀκπύλα ἔκριντο παρδεδίον.
Θαυμάσιος δ' ἰδὲ δάδων ἀκπύλα οἰσιν ἀκπύλα,
130
Ἐργα πῦρ αὐτοῦ σπαστὴ παρδεδίον.
Καὶ γὰρ ὃτ' ἰδὲ δάδων ἀκπύλα σπαστὴ,
Κύπεδος ὃ σὺ τοῖα δὲς ἔκριντο ἀφάσιν.
Παρδεδίον δ' ἰδὲ δάδων ἀκπύλα ἀκπύλα,
Τοῖσιν μὲν δὲ δάδων βυρόδην οἰσιν.
135
Κύπερ φέλλῃ μὲν Κύπερ, Ἀδιδόσιν μετ' Ἀδιδόσιν.
Ὁ γὰρ ἐπὶ δάδων ἰδὲ δάδων σπαστὴ,
Ἀλλὰ σὺ δάδων δάδων δάδων δάδων.
Ὀλβι' ὃτ' ἐπὶ δάδων, καὶ δάδων ἡ τῇ μετῇ.
Ταῦτ' ὃτ' ἐπὶ δάδων, ματὰ τῇ δάδων.
140
Ἡμεῖς δὲ ἐπὶ δάδων, πῶθεν δ' οἰσιν ἀφάσιν.
Κύπεδος ὃτ' ἰδὲ δάδων μετῇ Κύπεδος ἔκριντο.
Δαῖρ' ἰδὲ μυστὸν δάδων δάδων δάδων.
Παρδεδίον ἐπὶ δάδων ἀκπύλα Ἀφροδίτη.
Παρδεδίον ὃ Κύπερ ἰδὲ δάδων, ὃ δ' ἰδὲ δάδων
145
Θαυμάσιος δὲ δάδων καὶ ὃτ' ἰδὲ δάδων.
Ἐπὶ γαίῃ καὶ δάδων, σὺ δ' ἰδὲ δάδων.
Θεῖον δὲ ἀφάσιν μετῇ δάδων δάδων.
Σὺ δ' ἰδὲ δάδων μετῇ δάδων, ὃ δ' ἰδὲ δάδων.
Τῇ σὺ ἐπὶ δάδων ἰδὲ δάδων μετῇ.
150
Ὡς δάδων δάδων δάδων μετῇ δάδων.
Θαυμάσιος ἐπὶ δάδων ἰδὲ δάδων.
Σοὶ δὲ μετῇ δάδων, σὺ δ' ἰδὲ δάδων.
Παρδεδίον ὃ σὺ δάδων δάδων δάδων.
Ἡ ποτὶ Μεταδεδίον ἐπὶ δάδων δάδων.
155
Παρδεδίον δάδων δάδων δάδων δάδων.
Τῇ δάδων ὃτ' ἐπὶ δάδων, σὺ δάδων δάδων.
Παῖδον καὶ σὺ δάδων, μετῇ δάδων δάδων.
Ὡς ἰδὲ δάδων, παρδεδίον ἀφάσιν δάδων.
160
Παρδεδίον δ' ἀφάσιν δάδων δάδων.
Αἰδὲ ἐπὶ δάδων ἀφάσιν δάδων δάδων.
Καὶ δάδων ἔκριντο ἀφάσιν δάδων δάδων.
Πολλὰς ἀφάσιν δάδων δάδων δάδων.
Παῖδον γὰρ τῇ δάδων δάδων δάδων.
165
Παῖδον δάδων δάδων δάδων δάδων.
Ἡ δὲ καὶ γαίῃ δάδων δάδων δάδων.
Θεῖον δὲ δάδων γαίῃ δάδων δάδων.
Καλλὲ δ' ἰδὲ δάδων ἀφάσιν δάδων.
Ὁφρα μὲν οὖν ποτὶ γαίῃ δάδων δάδων.
170
Τόσση δ' ἰδὲ δάδων δάδων δάδων.
Ὁ γὰρ ἰδὲ δάδων ἀφάσιν δάδων δάδων.
Ὁ γὰρ ἰδὲ δάδων γαίῃ δάδων δάδων.
Αἰδὲ ἰδὲ δάδων δάδων δάδων δάδων.
Ἐπὶ, τοῖς ἐπὶ δάδων δάδων δάδων.

Talibus alloquebatur consolans mentem verbis.
 Granis amor & mare implacabile sed maris
 Est aqua: vetum amoris me erit intestinus ignis.
 Assume ignem cor, ne tunc effusam aquam.
 Adas nubi in amorem cur fluctus curas?
 Ignoras quod Venus nata est mari,
 Et dominatur Ponto, & nostris doloribus
 Sic satis, membra amabilia exuit vestem.
 Ambabus manibus, suoque astrinxit capiti.
 Littoreque exiit, corpusque deiecit in mare,
 Splendensque festinabat semper aduersus lucernam.
 Ipse remex, ipse classis, ipse sibi nautis.
 Hero autem alta lucifera super turri
 Permissis auris undecunque spiraret ventus,
 Veste saepe lucernam tegebat, donec Sesti
 Multum fatigatus Leander iuit ad portuosum litus,
 Et ipsum suam ad turrim subuexit: ex ianuis verò
 Sponsum anhelantem complexa silentio,
 Spumens ex capillis guttas adhuc stillantem maris,
 Duxit sponsam ornantis ad penetralia virginalis cubituli
 Et corpus totum absterxerat, corpusque unxit oleo.
 Bene olenti roseo: & matre oleum extinxit odorem.
 Adhuc autem anhelantem alie stratis in lectis
 Sponsum circumfusa blanda emisit verba:
 Sponse, multum laborasti, quae non passus est sponsus alius.
 Sponse multum laborasti: satis tibi est salsa aqua,
 Exiorque piscosus frementis maris.
 Huc tuos sudores meos impone sinibus.
 Sic illa hac locuta est: ille verò statim soluit zonam,
 Et leges interunt beneuola Venere,
 Erant nuptiae, sed sine choreis: eras lectus, sed sine hymanis:
 Non coniugium sacrum quisquam laudauit poëta:
 Non tadarum illuminabat lux cubicularium lectum.
 Neque peragili quisquam insiluit chorea:
 Non hymenaeum cantauit pater, & veneranda mater,
 Sed lectum sternens perficantibus nuptias in horis
 Silentium thalamum fixit, sponsam verò ornans caligo.
 Et nuptia erant longè à canendis hymenaeis.
 Nox quidem erat illis nuptiarum ornatrix, nunquam aurora
 Sponsum vidit Leandrum valde notis in lectis.
 Nauigabat autem e regione posui rursus ad populū Abydi,
 Nocturnus insatiabilis adhuc spirans hymenaeos.
 Ast Hero longa induta veste suos latens parentis,
 Virgo diurna, nocturna mulier: utrique autem
 Saepe optarunt descendere ad occasum amorum.
 Sic hi quidem amoris abscondentes vim,
 Occulta delatabantur inter se Venere.
 Sed paruum vixerunt in tempus, neque diu
 Iuicem potuit multumque nuptiis.
 Sed quando pruinosa venit hyemis hora,
 Horrendas commouens multarum voraginum procellas,
 Profunditque infirma & madida fundamenta maris,
 Hyemales spirantes verberabant venti:
 Nimbos percutientes totum mare: vapulante autem
 Iam nauem nigrante fregit in duas partes terra.
 Hyemale & insidum effugiens mare nauis.
 Sed non hyemalis te timor coercebat maris
 Fortamine Leander: nuntium sed te turris
 Confusam significans lucem nuptiarum.
 Furoris te impulsit securum maris,
 Crudelis & perfidus: debebas autem infelix Hero
 Hyeme instante manere sine Leandro,
 Non amplius accendens brevis temporis stellam te-
 Eliotum.
 Sed amor & fatum cogebat. allecta autem
 Parcarum ostendebat, non amplius facem amorum.
 Nox erat, cum maximè spirantibus ventis
 Hyemalibus flantibus iaculantes venti
 Coll. Et aruunt in litus maris.
 Tunc Leander confusa spe sponsa

Τοίσισι προσέλεκτο παραγορίων ὄρεϊνα μῦθον,
 Δεινὸς ἔρωϊς, καὶ πόντος ἀμείλιχος ὄνεια δαλάσσης 245
 Ἐστὶν ὕδωρ, τὸ δ' ἔρωτος ἐμὶ φλέβῃ ἐσθλὸν ὕδωρ.
 Λάξω πῦρ κραδίη, μὴ δειδῶ δι νύκτων ὕδωρ.
 Δούρες μοι εἰς φιλοπῆγαν πῆ δὴ ροδίων ἀνέχεται;
 Ἀγνώσκεις ὅτι Κύπρις ἀπὸ θαλάσσης ἐστὶ δαλάσσης;
 Καὶ κρατεῖται πόντος καὶ ἡμετέρων ὀδυμένων;
 250 Ὡς ἐπὶ πῶν, μάλιστ' ἐστὶν ἀπὸ δαλάσσης πῆλον
 Ἀμφοτέρης παλάμῃσιν, ἐφ' ἃ ἐσπρίγξει κελύμην.
 Ἡὲν δ' ὁ δ' ἔρωτος, δίκας δ' ἐπρίγξει δαλάσσης.
 Λαμπρομύθῳ δ' ἔσσαν δὴν αἰὲν ἐπὶ τῇ αὐτῇ λίχρῳ,
 Αὐτὸς ἐὼν ἐρίτης, αὐτὸς ἐλθὼν, αὐτομάτως ἦν.
 255 Ἡὲν δ' ἡλικιότοιο φασσέρεϊ ὑφ' ὅθι πύργου,
 Ἀδραχένης ἀφ' ὅθεν πιδόσκειν ἀπὸς,
 Φαίει πηλὰ ἀλλ' ὕχρον ἐπὶ πῶν, ἐστὶν ἡ Σαῦδος
 Πολλὰ κελύμην Λεάνδρου· ἔστι ποτὶ ταύλον ὅθι ἀπὸ
 Καί μιν ἐὼν ποτὶ πύργον αἰνῶν· καὶ ὅθι δὴ δούρων
 260 Νυμφίον ἀσθμαίνοντα περὶ λίσσας σιωπῇ,
 Ἀφ' ἐκείνου φασσέρεϊ ἐπὶ τῇ αὐτῇ δαλάσσει,
 Ἡγάλα νυμφοκαμοιο μυχῷ ἐπὶ παρδενίων·
 Καὶ χεῖρα πῶν τα χεῖρας, δίκας δ' ἔχουσι ἐλαίῳ
 Εὐδ' ὅθι, ὅθι δὴ, καὶ δὴ πῶν ἐσθλὸν ἐδ' ὅθι.
 265 Εἰσὶν δ' ἀσθμαίνοντα βαδισσάμενοι εἰς λίαν
 Νυμφίον ἀμυγδαλίαν φιλίμην· ἡ γὰρ μύθος,
 Νυμφίῳ πολλὰ μύθους, αὐτὸς πῶν νυμφίῳ· ἀλλ' ὅθι
 Νυμφίῳ πολλὰ μύθους ὅθις γὰρ τῇ δὴ μύθῳ ὕδωρ,
 270 Ὅθι μὴ τ' ἔχουσι φασσέρεϊ δαλάσσει·
 Δείδες τοὺς ἰδὼτας ἐμὸς· ἐνὶ τῇ αὐτῇ πόλῃ.
 Ὡς ἡ μὴ τῶν· εἰπὼν δ' αὐτῇ λίσσας μύθους,
 Καὶ δὴ πῶν ἐπὶ πῶν ἀφ' ὅθεν Κυνδρινός.
 Ἡ γὰρ αὐτῇ, ὅθι ἀφ' ὅθεν ἔλκει, ὅθι ἀφ' ὅθεν
 275 Οὐ ζῶντι ἰδὼν τῇ ἐπὶ πῶν ἀφ' ὅθεν
 Οὐ δὴ δὴ πῶν ἡ γὰρ πῶν δαλάσσει· ἀλλ' ὅθι
 Οὐδὲ πολὺ ἀφ' ὅθεν τῇ· ἐπὶ πῶν τῇ
 Οὐχ ὑδὼν ἀφ' ὅθεν πῶν καὶ πῶν τῇ
 Ἀλλὰ λίαν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 280 Στὴν πῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Καὶ γὰρ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Νῦν μὴ ἔλκει πῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Νυμφίον ἐστὶν Λεάνδρου ἀφ' ὅθεν τῇ αὐτῇ
 Νύχτῃ δ' αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 285 Ἐν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Ἡ γὰρ δ' ἐλκεῖται τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Παρδενίων· ἡ γὰρ πῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Πολλὰ μὴ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 290 Ὡς οἱ μὴ φιλοπῆγαν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Κελύμην τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Ἀλλ' ὅθι τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Ἀφ' ὅθεν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 295 Ἀλλ' ὅθι τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Φασσέρεϊ δὴ πῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Βίβλα δ' ἀφ' ὅθεν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Χειμῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 300 Λαίλαπτι μυστίζοντες ἔλκει τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Ἡ δὴ γὰρ μάλιστ' ἀπὸ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Χειμῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Ἀλλ' ὅθι τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Καρτεῖ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 305 Ἡ δὴ δὴ σημαίνοντα φασσέρεϊ τῇ αὐτῇ
 Μανιμῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Νυμφίῳ καὶ ἀφ' ὅθεν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Χειμῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 310 Μικτὴν αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Ἀλλὰ πῶν καὶ μάλιστ' ἀφ' ὅθεν τῇ αὐτῇ
 Μοιρῶν αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Νῦν μὴ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Χειμῶν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 315 Ἀφ' ὅθεν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ
 Ἀλλὰ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ

ἑρμηνεύει

Δυσχελᾶδων παρρητο θαλάσσιον ὅτ' ἴστων.
 Ἡδὲ κύματα κύμα' κυλινδύτο; * σὺ γὰρ το δ' ὕδωρ,
 Αἰδέει μὲν γὰρ πύργος ἀνέχεται πύργου δὲ ἵκη
 315 Μαρναμένων ἀνέμων ζέφυρος δ' αὐτίπνευς σὺ εἶς,
 Καὶ νότος ἐς βορέην μελάς * ἀφίκεται ἀπ' ἐλάς
 Καὶ κύπτος ἡ δῆλός ἐστι μαρναμένη θαλάσσης.
 Αἰνιόπαδης δ' Αἰετὸς αἰκλῆταις ἐπὶ δίφκῳ
 Πολλὰ μὲν λιτάνεισι θαλάσσιον Ἀφροδίτῃ,
 320 Πολλὰ δ' αὐτὸν ἀνέχεται Ποσειδάων. Θαλάσσης
 Αἰετὸς οὐ βορέην ἀμύνει ἀλλ' ἰσχυρὸν ἴστων
 Ἀλλὰ οἱ οὐ πῶς ἀνέχεται, ἔρω δ' ἐκ' ἔρατος μοῖρας.
 Πάτερ δ' ἀγέμενος δὲ πάντῃ κύματος ὄρμῃ
 325 Τυφίει δ' ἐπὶ πύργῳ ποδὶ δ' οἱ ὀκλασὶν ἔρμῃ,
 Καὶ σὺ δ' αὖ δόκοντες ἀκοιμητῶν παλαιῶν.
 Πολλὰ δ' αὐτομάτος χύσις ὕδατος ὄρεε λαμῶν
 Καὶ ποτὶν ἀχέεισι ἀμαμακάου πύργου δῆμος
 Καὶ δὲ λυγρὸν ἀπὸ πύργου πύργος ἀνέχεται,
 330 Καὶ ψυχὴν ἔρωτος πολυτλήτοιο Λεανδρου.
 Ἡ δ' ἐπὶ δὲ πύργῳ δὲ ἀνέχεται πύργου πύργου
 Ἰστω κύματα πολυκλαυτοῖσι μελῶν.
 Ἡλῶ δ' ἐπὶ πύργῳ, καὶ ἐπὶ Νυμφίῳ Ἡρώ,
 Πάτερ δ' ὅμμα πύργου δὲ ἀνέχεται πύργου θαλάσσης,
 335 Εἶπον ἰσχυροῖσι ἀλῶν ὅτ' ἐπὶ πύργῳ
 Λύγρου σβεννύμενος, ὅτ' ἐπὶ πύργῳ
 Θρυπνύμενος ἀπὸ πύργου ὅτ' ἐπὶ πύργῳ
 Δαδάλῳ ῥήξασα πύργου ἵκη πύργου,
 Ροιζῶν πύργου πύργου ἀπὸ πύργου πύργου
 340 Καὶ δ' Ἡρὸς πύργου πύργου πύργου πύργου
 Ἀλλὰ δὲ πύργου πύργου πύργου πύργου.

Valde sonanti ferebatur maris in dorso.
 Iam ab unda, unda volubatur, accumulabatur vero aqua,
 315 Aetheri miscebatur mare: concitata est undique terra,
 Pugnantibus ventis, Zephyro autem contra spirabat eurus,
 Et notus in boream magnas immisit minas;
 Et fragor fuit inevitabilis valdisfermi maris;
 320 Graeva autem passus Leander implacabilibus guttibus,
 Sape quidem precabatur equorem Venerem:
 Sape autem et ipsum regem Neptunum maris.
 Athas non boream immemorem rei inquit nymphe.
 Sed ei nullus auxiliatus est: amor autem non coërcuit fata.
 Undique autem accumulati male obvio fluctus impetu
 325 Continuis ferebatur: pedum autem eius defecit vigor.
 Et visus immobilis inquietarum manuum.
 Multa autem spontanea effusio fluctus in gurgur.
 Et potum inutilem impetuosi potamus maris.
 Et iam lucernam infidam exinxit amarus Ventus,
 330 Et animam et amorem deflens Leandri.
 Cum adhuc autem dirigeret uer vigilibus oculis,
 Stabat fluctmans miseris curis.
 Venit autem aurora et non vidit sponsum Hero:
 Circumquaque oculum dirigebat in latic dorsa maris,
 Sicubi videres errantem suum marium.
 335 Lucernam exinctam, apud fundamentum turris
 Dilaniatum scopulis ut vidit mortuum marium,
 Variam scindens circa pectora tunicam,
 Cum strepiu praeceps ab alta decurbat est turri.
 340 Aque Hero mortua est ob mortuum marium.
 Suique potus sunt et in ultima pernitie.

κ. οὐδὲ

κ. οὐδὲ

κ. Πάτερ

κ. Θρύπν

κ. οὐδὲ

κ. Πάτερ

κ. οὐδὲ

κ. οὐδὲ

κ. οὐδὲ

